

«МЫ ПРЫКЛАДАЕМ УСЕ НАМАГАННІ, КАБ УМАЦАВАДЬ ДЗЯРЖАВУ БЕЛАРУСЬ»

ГУТАРКА З НАМЕСНІКАМ ПРЭМ'ЕР-МІНІСТРА — МІНІСТРАМ ЗАМЕЖНЫХ СПРАЎ Міхаілам ХВАСТОВЫМ 2 стар.

НАЦЫЯНАЛЬНАМУ АЛІМПІЙСКАМУ КАМІТЭТУ БЕЛАРУСІ — 10! 3 стар.

ЗАПРАШАЕ «МУЗЫЧНАЯ АЛЬТЭРНАТЫВА» 3 стар.

Вольга ІПАТАВА: «ЖАДАЮ УСІМ БЕЛАРУСАМ БЫЦЬ «КАСМІЧНЫМІ» 4 стар.

БЕЛАСТОЦКІЯ НАТАТКІ Яўгена КАЗЮЛІ 6 стар.

Міхаіл УЛАШЧЫК ЯК ПОСТАЦЬ БЕЛАРУСКАГА ЗАМЕЖА 6—7 стар.

КАЛАРЫТ І НЕПАЎТОРНАСЦЬ «ЦЕРНІЦЫ» 7 стар.

СУЧАСНЫЯ АФАРЫЗМЫ Георгія МАРЧУКА 8 стар.

ДЗІЦЯЧАЯ ЧЫТАНКА. КРЫЖАВАНКА АД Любові ІОНАВАЙ 8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАІНАХ

Голас Радзімы

28 сакавіка 2001 года
Цана 103 рублі

№ 13 (2727)

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі
Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

НЕЗАБЫЎНАЕ

ЗВАНЫ ХАТЫНІ

На пакутлівым сэрцы Беларусі ёсць рубцы, якія не можа загаіць час. Яны зліліся ў адну балючую рану, імя якой Хатынь.

Званы Хатыні... Сумныя, трывожныя, поклічныя... Гучаць яны над прыціхлай далінай, над лясамі і пералескамі, плывуць у бяскрайнюю сінь неба. Тут не завініць раніцай у росных травах каса, не заскрыпіць пад цяжарам ядра са сцюдзёнай вадой калаўрот калодзежа, не стукне брамка, не выйдзе ніхто насустрач. Старыя, жанчыны, дзеці лясной вёсачкі — 149 чалавек — жывымі спалены 22 сакавіка 1943 года карнікамі фашысцкага кэта Дзірлевангера.

Гудуць званы горкай памяці над папалішчамі дваццаці шасці двароў. Над брацкай магілай. Ляжаць у ёй Ганна і Іосіф Бараноўскія, іх дзевяцера дзяцей, сям'я Аляксандра Навіцкага, у якога было сямёра дзетак. У бяспітасным агні згарэлі пасяельцы Іосіф Рудак, Раман Жалабковіч, Сцепаніда Мірановіч, двухгадовы Юзік Іотка, Міша Жалабковіч, Лена Мірановіч... Семдзесят пяць дзяцей Хатыні прынялі пакутлівую смерць у агні.

Як коміны згарэўшых дамоў, узнікаюцца ў вышыню попельна-шэрыя стэлы, увянчаныя званамі. Набат памяці разносіцца над могілкамі 186 беларускіх вёсак, што падзялілі лёс Хатыні: Асавіна, Браткі, Ладзлева, Шулеўка...

Побач з мемарыяльнымі могілкамі вёсак узняліся адлітыя з металу дрэвы. Іх цяжкае спляценне складае назвы населеных пунктаў, якія гітлераўцы зраўнавалі з зямлёй. Хатынскі мемарыял — гэта месца памяці і тых,

хто загінуў у 260 канцлагерах, якія фашысты стварылі ў Беларусі. "Свет у стагоддзях не памятае такіх злочыстваў..." — сведчыць надпіс на бетоннай сцяне.

Дзесяткі назваў, сотні тысяч закатаваных, задушаных у газавых камерах, спаленых у печах крэматорыяў. Лічбы, лічбы... Лёсы людскія... 206 500 чалавек прыняла зямля ў Малым Трасцянец, 22 000 у Калдычэве, 9 000 у Азарычах... Амаль два з паловай мільёна чалавек — кожнага чацвёртага страціла Беларусь. Гэтыя лічбы адліты з металу ля Вечнага агню.

Гучаць званы: "Людзі, схіліце галовы перад памяццю тых, хто не скарыўся..." Гучаць званы, гучаць...

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ.

РЭХА ПАДЗЕІ

20 год назад — 12 сакавіка 1981 года — пачаўся 75-сутачны касмічны палёт арбітальнага навукова-даследчага комплексу "Салют-6 — "Саюз Т-4". Камандзірам комплексу быў наш зямляк Уладзімір Кавалёнак, бортінжынерам — Віктар Савіных. За паспяховае выкананне пастаўленых перад экіпажам за-

дач Уладзімір Кавалёнак быў узнагароджаны ордэнам Леніна і другім медалём "Залатая Зорка".

НА ЗДЫМКУ: лётчык-касманаўт СССР, двойчы Герой Савецкага Саюза Уладзімір КАВАЛЁНАК. 1982 год.

Фота з архіва БелТА.

ТОЛЬКІ ФАКТ

ПЕРШАЯ РЭЛЬЕФНАЯ КАРТА БЕЛАРУСІ

Першыя рэльефныя карты Беларусі з'явіліся ў рэспубліцы да канца сакавіка бягучага года. Пра гэта паведаміў намеснік старшыні Дзяржкамітэта па зямельных рэсурсах, геадэзіі і картаграфіі Валерый КАЗАКЕВІЧ.

Па яго словах, каляровая пластыкавая карта памерам 1,2 x 1,5 метра будзе мець маштаб 1:50 000. Яна ствараецца пры падтрымцы Федэральнай службы геадэзіі і картаграфіі Расіі, бо ў рэспубліцы няма абсталявання для вырабу рэльефных карт. Дзяржкамітэт па зямельных рэсурсах Беларусі падрыхтаваў аўтарскі арыгінал карты, выраб якой у цяперашні час выконвае картаграфічная фабрыка ў Новасібірску. Тут першапачаткова будзе выраблена 30 экзэмпляраў рэльефнай карты Беларусі. Калі гэтай картай зацікавіцца, яна можа быць выдана дадатковым тыражом.

ГРОДЗЕНСКІЯ ЗВЕРАВОДЫ СТАЛІ ПРЫЗЭРАМІ МІЖНАРОДНАЙ ВЫСТАВЫ ФУТРАЎ

Галоўнымі прызамі Міжнароднай маскоўскай футравай выставы ўзнагароджа-

ны калекцыі футраў норкі ўнітарнага прадпрыемства "Гродзенская зверагаспадарка", што знаходзіцца ў падпарадкаванні Белкаапсаюза.

На выставе былі прадстаўлены 200 калекцый футраў з Расіі, Украіны і Беларусі, якія ацэньваліся ў 15 намінацыях. У 8 намінацыях, у тым ліку і ў трох галоўных, гродзенскія футры былі прызнаны лепшымі.

Гродзенская зверагаспадарка штогод рэалізуе на ўнутраным і знешнім рынку больш за 90 тысяч норкавых шкурак.

АНОНС

Дзесяты юбілейны Міжнародны фестываль мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску" пройдзе з 20 па 26 чэрвеня. Традыцыйна ў ім прымуць удзел артысты і творчыя калектывы Беларусі, Расіі, Украіны, іншых краін.

Праграма мерапрыемства будзе значна пашырана. Планаецца шэраг міні-фестываляў драматычных і плячковых тэатраў, парад ваенных аркестраў Беларусі, Расіі, Нарвегіі, Фінляндыі. Будзе пашырана праграма аўтарскай песні.

Зараз у Віцебску ідуць актыўныя работы па рэканструк-

цыі амфітэатра, рамантуюцца адкрытыя сцэнічныя пляцоўкі, усталяваецца новая гукавая апаратура, бо 90 працэнтаў канцэртаў павінна прайсці ў рэжыме "жывога гукі".

АБ'ЯЎЛЕНЫ КОНКУРС НА СТВАРЭННЕ ГІМНА БЕЛАРУСКАЙ СТАЛІЦЫ

Гаворачы пра ўмовы конкурсу, у прэс-цэнтры Мінскай мэрыі адзначылі, што ў ім могуць прыняць удзел прафесійныя і самадзейныя аўтары, работнікі культуры і мастацтва. Тэкст гімна павінен быць напісаны на беларускай мове, складацца не больш, чым з трох куплетаў і адлюстроўваць у змесце "гісторыю горада, яго прыгажосць, а таксама любоў да беларускай сталіцы".

Гімн павінен быць напісаны для голасу ў суправаджэнні фартэпіяна. У Палажэнні аб правядзенні конкурсу адзначаецца, што "ў якасці варыянта гімна Мінска можа быць выкарыстана музыка Уладзіміра Алоўнікава "Песня аб Мінску" з новым тэкстам.

Для пераможцаў конкурсу заснаваны тры прэміі.

Падрыхтавала Алена РУДЗЬ.

ЮБІЛЕЙНАЯ АНКЕТА

Сярод 35 двухбаковых таварыстваў дружбы, бадай, самае маладое "Беларусь — Ірландыя": яно існуе тры гады. Але разгортае сваю дзейнасць надзвычай інтэнсіўна і ўжо мае шмат сяброў. Нядаўна сведчаннем таму стала святкаванне дня Святога Патрыка ў Мінску. Гэта свята даўно прыжылося ў многіх краінах свету, а на Беларусь яно прыйшло тры гады назад. Тады разам з чатырнаццаццю гасцямі з Ірландыі сябры таварыства здзівілі мінчан вясёлым карнавалам у парку Горкага. Сёлета

17 сакавіка Дом дружбы прымаў амаль 100 ірландцаў.

Карыстаючыся гэтай нагодай, мы задалі пытанні юбілейнай анкеты, прысвечанай 75-годдзю Беларускага таварыства дружбы, Марыне ЯЗНЕВІЧ і Брэндану О'БРАЙНУ, якія захоплены наладжаннем сувязей паміж нашымі краінамі.

Заканчэнне на 3-й стар.

АД ПЕРШАЙ АСОБЫ

Міхаіл ХВАСТОЎ: «МЫ ПРЫКЛАДАЕМ УСЕ НАМАГАННІ, КАБ УМАЦАВАЦЬ ДЗЯРЖАВУ БЕЛАРУСЬ»

ГУТАРКА З НАМЕСНІКАМ ПРЭМ'ЕР-МІНІСТРА — МІНІСТРАМ ЗАМЕЖНЫХ СПРАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

— Ужо прайшло дзесяць гадоў, як беларускія дыпламаты працуюць ва ўмовах незалежнай дзяржавы. Як развілася дыпламатычнае ведамства, якія напрамкі дзейнасці Міністэрства замежных спраў сёння з'яўляюцца прыярытэтнымі!

— Па-першае, за гэты час устаноўлены дыпламатычныя адносіны са 130 краінамі свету, адкрыта 49 беларускіх прадстаўніцтваў і консульстваў у 43 краінах свету, Беларусь увайшла ў многія міжнародныя арганізацыі. У гэты перыяд праца вялася значна шырэй, чым раней. У нас з'явіліся свае выдатныя дыпламаты, паслы, якія, атрымаўшы вопыт за мяжой, паспяхова працуюць у апарце міністэрства.

Скажу, што і задачы ў міністэрства змяніліся. Незалежная Беларусь разумее свой інтарэс у свеце і ў Еўрапейскім саюзе. Няма ўжо такіх геапалітычных падыходаў, калі мы, знаходзячыся ў рамках СССР, удзельнічалі ў ініцыятывах былой магутнай дзяржавы. Зараз у нас ёсць не такія глабальныя, але свае інтарэсы ў шматбаковым супрацоўніцтве.

Я памятаю Міністэрства замежных спраў, якое ў 1991-м годзе складалася з 30 дыпламатаў. Цяпер у цэнтральным апарце амаль 500 чалавек. Больш паловы з іх — прафесійныя дыпламаты, астатнія — тэхнічны персанал. Акцэнтуючы ўвагу на гэтым, хачу сказаць, што змяніліся і задачы. Першае, з чаго мы пачалі, — гэта ўсталяванне двухбаковых адносін. Яно вялося вельмі шырока і, я б сказаў, вельмі мэтэнакіравана. Перш за ўсё наладжвалі адносіны ў еўрапейскім накірунку.

Ад рашэння агульных першапачатковых задач цяпер наш галоўны інтарэс усе больш і больш пераходзіць ў эканамічную плоскасць. Палітычныя задачы перасталі быць адзіным напрамкам дзейнасці дыпламатычных устаноў Беларусі.

Самастойная Беларусь, застаўшыся сам-насам са сваімі праблемамі, эканамічным патэнцыялам, павінна шукаць зацікаўленых партнёраў, спосабы адаптацыі ў сусветным рынку.

Тут трэба зазначыць, што Беларусь, стаўшы экспертна арыентаванай краінай, шукае і знаходзіць попыт на свае тавары перш за ўсё ў сумежжы — гэта Расія, Украіна, Польшча, Латвія, Літва.

Каб справіцца з новымі задачами, праведзена сур'ёзная рэарганізацыя: да Міністэрства замежных спраў былі далучаны Міністэрства знешніх эканамічных сувязей і Міністэрства па справах Садружнасці незалежных дзяржаў. Такім чынам, наша дзейнасць

складаецца з трох накірункаў: палітыка, эканоміка і падтрыманне кантактаў у рамках Садружнасці незалежных дзяржаў.

— Ці апраўдала сябе аб'яднанне міністэрстваў?

— Лічу, што гэта рашэнне аказалася выніковым з пункту гледжання каардынацыі дзейнасці. Раней тры міністэрствы ў нечым дубліравалі адно аднаго, зараз работа вядзецца пад адным дахам і патэнцыял Міністэрства замежных спраў стаў значна большым.

— У сувязі з гэтым хацелася б даведацца пра вынікі так званай вялікай нарады паслоў, якая адбылася ў лютым — сакавіку ў Мінску.

— Было пацверджана, што галоўным накірункам нашай дзейнасці застаюцца Расія і стварэнне Саюзнай дзяржавы. Больш поўна павінны выкарыстоўвацца магчымасці шматбаковай дыпламатыі ў рамках Садружнасці незалежных дзяржаў. У тым ліку і Мытнага саюза, еўразійскай садружнасці...

Актуальнай задачай застаецца ўмацаванне нашых пазіцый у Еўропе, наладжанне добрых адносін з ЗША.

Разам з тым на нарадзе было падкрэслена, што падтрыманне і ўсталяванне гандлёва-эканамічных адносін, пашырэнне экспарту беларускіх тавараў — задача нумар адзін для міністэрства.

— Якія перспектывы адкрыцця новых дыпламатычных прадстаўніцтваў за мяжой?

— Лічу памылкай, што мы адразу не адкрылі свае дыпрадстаўніцтвы ва ўсіх краінах Садружнасці незалежных дзяржаў. У гэтым годзе рыхтуем прапановы ўраду аб адкрыцці прадстаўніцтваў у Арменіі, Азербайджане, Туркменістане. Нам трэба ўлічваць рэальныя перспектывы і ісці далей на азіяцкі кантынент: ад Лівіі, Ірака, Ірана да Малайзіі, Філіпін, Інданезіі... Маём планы таксама адкрыць прадстаўніцтвы ў Алжыры, Тунісе, Марока.

Мэтэнакіраваныя намаганні даюць канкрэтныя вынікі. Напрыклад, у Егіпце створана прадпрыемства па зборцы нашых аўтамабіляў. Перспектыўна ідзе асваенне рынку ў Кітаі. Там набываюць папулярнасць аўтамабілі "БелАЗ", трактары "МТЗ". Але нам даводзіцца ўлічваць і тое, што беларускую прадукцыю, якая даволі вядомая ў свеце, на жаль, вельмі часта не атаясамліваюць з краінай-вытворцай. Таму падаецца неабходным адкрыць не столькі гандлёвых дамоў, колькі гандлёвых прадстаўніцтваў найбуйнейшых беларускіх вытворцаў.

— Як адбываецца фарміраванне Саюзнай дзяржавы Беларусі і Расіі? Якім чынам яе

стварэнне можа адбіцца на суверэнітэце Беларусі? Нашы чытачы па-рознаму ўспрымаюць гэтую ідэю: адны — з захапленнем, іншыя — з недаверам, кожны па свайму разуменню. Якое ж афіцыйнае меркаванне!

— Відаць, няправільна, што мы не вядзем у друку размовы на гэтую тэму, бо вельмі шмат спекуляцый, сумненняў: будзе Беларусь самастойная ці апынецца ў складзе Расіі... Інтэрэс у стварэнні Саюзнай дзяржавы ў нас ёсць як палітычны, так і эканамічны. А Дагавор аб стварэнні Саюза Беларусі і Расіі сведчыць аб саюзе менавіта дзюх дзяржаў. Сёння шмат размоў вядзецца пра глабалізацыю. Гэта агульнапрызнаны працэс. У дачыненні да Саюза мы называем яго інтэграцыяй. Але сутнасць аднолькавая. Мы ствараем Саюз, які не пагражае знішчэннем дзяржаве Беларусь. Па-другое, мы так мэтэнакіравана ставімся да ўмацавання Саюза Беларусі і Расіі таму, што эканоміка патрабуе. Трэба ўсвядоміць, што без расійскіх рынкаў Беларусь існаваць не можа, гэта тая аб'ектыўная рэальнасць, якую немагчыма абвергнуць.

Разам з тым нельга лічыць, што партнёр Беларусі толькі Расія, але яна — партнёр нумар адзін. У нашым выпадку эканамічная інтэграцыя ўмацоўвае палітычную незалежнасць.

Свае інтарэсы мы адстойваем, паўнапраўна ўдзельнічаючы ва ўсіх органах, якія адпрацоўваюць механізмы адносін новага міждзяржаўнага ўтварэння. А структура саюзных органаў складаная: ёсць Вышэйшы дзяржаўны савет, ёсць Савет Міністраў Саюзнай дзяржавы, ёсць Парламенцкі сход, ёсць Пастаянны камітэт Саюзнай дзяржавы... Пакуль мы не можам гаварыць, што ўжо створана Саюзная дзяржава — ідзе працэс фарміравання. І ўсё ж ужо можна прывесці пазітыўныя прыклады сумеснай працы. Напрыклад, пачаў фарміравацца саюзны бюджэт, які дазваляе сёння развівацца нашым тэарнаму і трактарнаму заводам, падтрымлівае праграмы па ліквідацыі наступстваў чарнобыльскай аварыі, сумесныя праграмы ў сельскай гаспадарцы. Усё гэта — адчувальны дадатак да нацыянальнага бюджэту Беларусі. Мы вядзем гаворку аб тым, каб на расійскіх рынках нашым вытворцам былі створаны тыя ж умовы, якія мы ствараем для іх у сябе.

І разам з тым мы разумеем, што беларускім вытворцам трэба працаваць так, каб наша прадукцыя была канкурэнтаздольнай не толькі на расійскім рынку, але і на сусветным.

ХВАСТОЎ Міхаіл Міхайлавіч. Народзіўся 27 чэрвеня 1949 года ў вёсцы Казлоўшчына Глыбоцкага (зараз Пастайскага) раёна. Скончыў Мінскі дзяржаўны педагогічны інстытут замежных моў (1975 год), Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт (1989 год).
У 1975 — 1982 гадах — кансультант, старшы кансультант Гандлёва-прамысловай палаты БССР.

У 1982 — 1991 гадах — трці, другі сакратар, намеснік начальніка аддзела МЗС БССР.

З 1991 года — першы сакратар Пастаяннага прадстаўніцтва Рэспублікі Беларусь пры ААН.

З 1992 года — першы

сакратар пасольства Беларусі ў ЗША.

У 1993—1994 гадах — начальнік упраўлення МЗС Беларусі.

У 1994—1997 гадах — намеснік міністра замежных спраў Рэспублікі Беларусь.

У 1997—2000 гадах — пасол Беларусі ў Канадзе.

У 2000 годзе — памочнік Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

З 27.11.2000 года — намеснік прэм'ер-міністра — міністр замежных спраў Рэспублікі Беларусь.

Мае ранг Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла.

Валодае французскай і англійскай мовамі.

Жанаты, мае дваіх дзяцей.

— Складаецца ўражанне, што беларуская дыпламатыя выбрала ініцыятыўны стыль дзеяння...

— У тых межах, якія мы акрэслілі для сябе. А яны ўключаюць перш за ўсё абарону агульнанацыянальных і чалавечых інтарэсаў. Нам удалося праз Арганізацыю Аб'яднаных Нацый прыцягнуць увагу да чарнобыльскай праблемы, знайшла падтрымку ў межах ААН наша прапанова аб'явіць Цэнтральную Еўропу прасторай, свабоднай ад ядзернай зброі.

— Якія перспектывы і стан развіцця адносін дзяржавы і дыяспары!

— Сёння, на жаль, дзяржава не можа належным чынам падтрымліваць беларускую дыяспару: эканамічныя магчымасці не дазваляюць гэта рабіць. І ўсё ж такі ў бюджэце прадугледжаны сродкі — пераважна на адукацыйныя і культуралагічныя праекты. У нашым міністэрстве ёсць Упраўленне гуманітарнага супрацоўніцтва, якое, сярод іншага, займаецца і праблемамі беларусаў замежжа.

Так складалася, што больш увагі мы надаем дыяспары блізкага замежжа. Перш за ўсё маю на ўвазе краіны Балтыі, Польшчу, Украіну, а цяпер і ў Расіі мы наладжваем сувязь з беларускімі асяродкамі.

Нашы замежныя ўстановы гатовы супрацоўнічаць з усімі. Сёння дыяспара са-дзейнічае развіццю беларускай культуры, захаванню народных традыцый, ліквідацыі наступстваў чарнобыльскай катастрофы... Практычна ўсе запрашаюць дзяцей на аздараўленне, некаторыя збіраюць гуманітарную дапамогу, сродкі для лячэння і г. д.

Многія краіны развіваюць двухбаковыя адносіны праз свае дыяспары, напрыклад, Канада, ЗША. Тое ж трэба было б рабіць адразу і нам. Беларусы замежжа жадаюць супрацоўнічаць з дзяржавай Беларусі. І характар гэтых адносін мяняе ранейшыя настроі на больш актыўныя партнёрскія дзеянні. Прыклад таму — дынаміка развіцця беларускай дыяспары ў Латвіі. Нядаўна гэтую краіну наведала ўрадавая дэлегацыя Беларусі на чале з прэм'ер-міністрам Уладзімірам Ярмошыным. Візіт прайшоў вынікова. Акрамя іншага, ён засведчыў, што ўзаемадзеянне дыяспары з этнічнай Радзімай мае плён і перспектывы.

— Міхаіл Міхайлавіч, дзякую за ўвагу да газеты і нашых чытачоў.

Гутарку вяла
Наталля САЛУК.

Навіны з Нацыянальнага прэс-цэнтра

Аб якасным паляпшэнні беларускай медыцыны могуць сведчыць факты зніжэння ўзроўню смяротнасці насельніцтва. Калі ў 1999 годзе на 10 000 чалавек прыходзілася 14,20 смяротнага выпадку, то ў 2000 годзе — 12,58. Колькасны фактар развіцця можна ахарактарызаваць павелічэннем амаль на 500 ложкаў стацыянара, на 1 100 наведванняў у змену пашырылася база амбулаторна-паліклінічных устаноў. Аб гэтым, падводзячы вынікі працы медыцынскай сістэмы краіны за 2000 год, паведаміў кіраўнік Міністэрства аховы здароўя Ігар ЗЕЛЯНКЕВІЧ.

У якасці адной з праблем названы вельмі нізкі паказчык рэабілітацыі інвалідаў. Спрыяць вырашэнню гэтага пытання павінна дзяржаўная праграма рэабілітацыі інвалідаў, якая знаходзіцца зараз у стадыі падрыхтоўкі.

Прайшоў першы раунд перамоў групы супрацоўнікаў Сусветнага банка (СБ) на чале з дырэктарам Аддзела краін Беларусі і Украіны Люкам БАРБОНЕ з прадстаўнікамі беларускага ўрада, вялікага спектра суб'ектаў беларускага грамадства. Гэта стала істотным змяненнем фармата ўзаемадзеяння СБ з Беларуссю. Раней перамоў акрэсліваліся "кабінетнымі кансультацыямі" Сусветнага банка з урадам.

Мэтай гэтых перамоў стала падрыхтоўка праграмы ўзаемадзеяння СБ з Беларуссю на 2002—2005 гады. У пачатку чэрвеня 2001 года банк плануе зацвердзіць праект энергазберажэння ў школах і бальніцах краіны. Сёлета ж плануецца зацвердзіць праект праграмы па пераадоленню праблем, звязаных з распаўсюджваннем туберкулёзу і СНІДу. Будуць разглядацца таксама пытанні аховы здароўя, навакольнага асяроддзя, пераадолення наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС. Што датычыцца сум, якія будуць выдзяляцца пад канкрэтныя праграмы, то найбольш рэальна можна гаварыць пра 200—300 мільёнаў долараў ЗША на працягу трох гадоў.

Дабрачынная праграма "Чарнобыльскі шлях — дарога жыцця", арганізатарам якой з'яўляецца грамадскае аб'яднанне "Беларускі саюз моладзі", пры пастаяннай падтрымцы Камітэта па праблемах наступстваў катастрофы на ЧАЭС, Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь дзейнічае з 1987 года.

За гэты час тысячы жыхароў забруджаных радыяцыйнай раёнаў мелі магчымасць сустрэцца з артыстамі беларускай эстрады, вядомымі музыкантамі і выканаўцамі. Дзясяткі дзіцячых творчых цэнтраў, музычных школ, чорч-інтэрнатаў, бальніц атрымалі каштоўныя падарункі: тэлевізары, магнітафоны, халадзільнікі і г. д.

У гэтым годзе "дарога жыцця" пройдзе па 24 раёнах Беларусі і 4 раёнах Расіі.

Як адзначыла намеснік міністра аховы здароўя Ларыса САКАЛОўСКАЯ, пытанні барацьбы з наркаманіяй і алкагалізмам з'яўляюцца элементамі дзяржаўнай палітыкі і знаходзяцца на кантролі ў кіраўніка дзяржавы.

Алкагалізацыя насельніцтва — адна з прычын высокага ўзроўню смяротнасці. Зараз на аднаго чалавека ў Беларусі прыходзіцца амаль 9 літраў этылавага спірту ў год. На 1 студзеня 2001 года зарэгістравана 18,5 тысячы жанчын, хворых на алкагалізм, што складае ў параўнанні з колькасцю мужчын 1:10. Але пры ананімных зваротах гэтая прапарцыя складае 1:5. Такое становішча не можа не адбівацца адмоўным чынам на рэпрадукцыйным здароўі нацыі. Дзяржаўная праграма аздараўлення насельніцтва заклікана істотна змяніць існуючае становішча ў лепшы бок.

Падрыхтаваў
Максім Нывінскі.

СПОРТКОМПЛЕКС "РАЎБІЧЫ"

Фота Яўгена КАЗЮЛІ.

ЮБІЛЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНАМУ АЛІМПІЙСКАМУ КАМІТЭТУ БЕЛАРУСІ — 10!

Нацыянальны алімпійскі камітэт Рэспублікі Беларусь створаны 22 сакавіка 1991 года і з'яўляецца самастойным, незалежным грамадскім аб'яднаннем.

На 101-й сесіі Міжнароднага алімпійскага камітэта, што адбылася 21—24 верасня 1993 года ў Манакі, Нацыянальны алімпійскі камітэт Рэспублікі Беларусь атрымаў афіцыйнае прызнанне.

Калектыву ў членамі НАК з'яўляюцца 74 арганізацыі, у тым ліку 30 федэрацый па летніх алімпійскіх відах спорту, 5 па зімніх алімпійскіх відах спорту, 21 федэрацыя па відах спорту, што не ўваходзяць у праграму Алімпійскіх гульняў, 18 тэрытарыяльных і ведамасных фізкультурна-спартыўных арганізацый.

У маі 1997 года быў абраны новы Выканкам НАК і яго прэзідэнт А. Лукашэнка. Дзейнасцю НАК зараз кіруе выканкам у складзе 9 чалавек. Створаны і працуюць 8 пастаянных камісій.

Беларускія спартсмены ўпісалі ў сусветны і айчыны летапіс свае імёны яшчэ ў 1952 годзе, калі выступалі ў складзе каманды СССР на Гульнях XV Алімпіяды ў Хельсінкі. Пачынаючы з гэтай Алімпіяды і па сённяшні дзень 59 беларускіх спартсменаў заваявалі высокае званне алімпійскіх чэмпіёнаў, 47 сталі ўладальнікамі сярэбраных узнагарод і 55 — бронзавых.

Сярод іх шасціразовы алімпійскі чэмпіён па спартыўнай гімнастыцы Віталь Шчэрба, пяціразовая чэмпіёнка Нэлі Кім (гімнастыка), чатырохразовы: гімнастка Вольга Корбут, фехтавальшчыкі Віктар Сідзяк і Алена

Бялова. Тройчы падымаліся на вышэйшую прыступку алімпійскага п'едэстала гонару Святлана Багінская (гімнастыка), Аляксандр Мядзведзь (барацьба), Уладзімір Парфяновіч (грэбля), Таццяна Самусенка (фехтаванне).

Самастойнай камандай Рэспублікі Беларусь была прадстаўлена на чатырох Алімпіадах, пачынаючы з 1994 года.

У 1994 годзе на XVII зімніх Алімпійскіх гульнях у Лілехамеры (Нарвегія) спартсмены Беларусі заваявалі дзве сярэбраныя ўзнагароды. У 1996-м — на Гульнях XXVI Алімпіяды ў Атланце (ЗША) — 15: адна залатая, 6 сярэбраных і 8 бронзавых, у 1998 годзе на XVIII Алімпійскіх гульнях у Нагана (Японія) — 2 бронзавыя, а ў 2000 годзе на Гульнях XXVII Алімпіяды — 3 залатыя, 3 сярэбраныя і 11 бронзавых узнагарод.

Усяго за час выступлення на Алімпійскіх гульнях самастойнай камандай чэмпіёнамі і прызёрамі Алімпіяд сталі 42 беларускія спартсмены, якія заваявалі 36 медалёў (4 залатыя, 11 сярэбраных і 21 бронзавы).

Нацыянальны алімпійскі камітэт, аб'явіўшыся на сваіх актыўных членаў, супрацоўнічае з рэспубліканскімі і міжнароднымі арганізацыямі кіравання, прадстаўляючы інтарэсы Беларусі ў міжнародным алімпійскім руху і адпаведных міжнародных спартыўных аб'яднаннях.

У якасці гасцей краіну наведалі вядомыя дзеячы міжнароднага алімпійскага і спартыўнага руху, у тым ліку прэзідэнт Міжнароднага алімпійскага камітэта Хуан Антонія Самаранч (1992,

1997), прэзідэнт Асацыяцыі еўрапейскіх алімпійскіх камітэтаў Жак Рог, генеральны сакратар гэтай асацыяцыі Марыю Песконтэ, генеральны дырэктар МАК Франсуа Карар, дырэктар "Алімпійскай салідарнасці" Перэ Міро, кіраўнікі міжнародных арганізацый і спартыўных федэрацый па розных відах спорту.

Віцэ-прэзідэнт Нацыянальнага алімпійскага камітэта Аляксандр Мядзведзь з'яўляецца членам камісіі па падрыхтоўцы і правядзенню Алімпійскіх гульняў, а генеральны сакратар НАК Анатоль Іваноў уваходзіць у склад камісіі па падрыхтоўцы да Алімпійскіх дзён моладзі Еўропы Асацыяцыі еўрапейскіх алімпійскіх камітэтаў.

У Міжнародную асацыяцыю алімпійцаў прыняты Беларускі саюз спартсменаў.

Па рашэнні Алімпійскага сходу ва ўсіх абласцях краіны і горадзе Мінску створаны прадстаўніцтвы алімпійскага камітэта і Алімпійскія фонды.

Нацыянальны алімпійскі камітэт падтрымлівае не толькі вялікі спорт. Пад патранажам МАК штогод у Рэспубліцы Беларусь праводзяцца розныя спартыўныя мерапрыемствы, конкурсы, святы спорту. Самым папулярным з іх з'яўляецца Алімпійскі дзень бегу і фестываль "Алімпійцы сярод нас", у якім прымаюць удзел дзесяткі тысяч жыхароў Рэспублікі Беларусь, у тым ліку і юныя грамадзяне нашай дзяржавы — будучыня беларускага спорту.

Пётр РАБУХІН,
прэс-сакратар НАК.

ЗАПРАШЭННЕ

МУЗЫЧНАЯ АЛЬТЭРНАТЫВА

І красавіка ў Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі (Крапоткіна, 44) пройдзе музычна-тэатральная акцыя з прэзентацыяй альбома "На неба" пераможцы "Рок-каранавы-2000" у намінацыі "Адкрыццё года" гурта "Без білета". Некалькі кампазіцый з гэтай праграмы ўвойдуць у зборнік "Вольныя танцы" і "Бульба хіт", а на адну з песень у хуткім часе пачне здымацца кліп.

Выйшаў альбом "Легенды Вялікага княства" (гістарычная музыка Беларусі), якім адкрываецца серыя, прысвечаная музыцы Вялікага княства Літоўскага. У альбом увайшлі кампазіцыі хору "Унія", гуртоў "КАМЭЛОТ", "ВЯЛІКАЕ КНЯСТВА", "КОНТРАДАНС", "СТАРЫ ОЛЬСА" і інш. Праграма выйдзе ў фармаце касеты і кампакт-дыска. Дарчы, дыск будзе запісаны на адной з лепшых польскіх фірм "ТАКТ".

Пачалася таксама праца над трэцім альбомам з серыі "Вольныя танцы", які павінен выйсці ў канцы сакавіка — пачатку красавіка. Вядуцца перамоўныя па ўдзелу ў праекце гуртоў "NRM", "Крама", "Палац", "Крыві", "Zet", "Новае неба" і іншых. Каманды, жадаючыя прыняць удзел, павінны даслаць запіс на беларускай мове на адрас: 220085, Мінск, а/с 5 (СУПРАНОВІЧ Віталей). Пэйджэр: 2118585 аб. БМА

РАКУРС

Пётр ЛАМАН (на здымку) — празаік, паэт, вядучы актёр Беларускага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа ў Віцебску.

БелТА.

ЮБІЛЕЙНАЯ АНКЕТА

— Пачатак на 1-й стар. —

Марына ЯЗНЕВІЧ, намеснік старэйшай таварыства "Беларусь — Ірландыя", выкладчык.

— Так, наша таварыства існуе толькі трэці год, і трэці раз Патрык на Беларусі. Але розным чынам сувязі паміж ірландцамі і беларусамі завязаліся гадоў дзесяць назад. Сёння мы прымаем людзей, якія ўдзельнічаюць у чатырох праектах. Яны рэалізуюцца ў Мазыры, Чэрвені, Чырвонай Слабодзе і Мінску. На гэты раз на ўрачыстую сустрэчу прыехалі і дыпламаты абедзвюх краін.

А пачыналася ўсё з запрашэння нашых дзяцей на аздараўленне ў ірландскія сем'і. Мы, са свайго боку, імкнемся задаволіць цікаўнасць ірландцаў, як мага больш пашырыць іх уяўленне аб Беларусі. Летась, на дзень Святога Патрыка, у Ірландыю выязджаў дзіцячы мастацкі калектыв з Салігорска, была разгорнута фотавыстава.

Аснову таварыства "Беларусь —

Ірландыя" склаў дзіцячы фонд духоўнага і культурнага адраджэння "Сакавік", які ўзначальвае Марыя Міцкевіч. А таварыства "Беларусь — Ірландыя" ўзначальвае сын Якуба Коласа Міхаіл Канстанцінавіч Міцкевіч. Нядаўна тут, у Доме дружбы, мы віншавалі Міхаіла Канстанцінавіча — яму споўнілася 75 гадоў, як і Беларускаму таварыству дружбы, створанаму па ініцыятыве і яго бацькі.

Арганізацыя святкавання дня Святога Патрыка на Беларусі — гэта наша падзяка ірландцам за гуманітарную дапамогу, якая і аздараўленне беларускіх дзяцей.

Тое, што беларусы далучыліся да святкавання дня Святога Патрыка, выклікала вялікі рэзананс у Ірландыі. Ад прэзідэнта гэтай краіны атрыманы ліст з падзякай мінскай мэрыі і таварыству "Беларусь — Ірландыя".

Кожны год мы робім нешта новае. Вельмі змястоўнай атрымалася навуковая канферэнцыя, дзе даследаваліся кантакты паміж на-

шымі краінамі. Яе матэрыялы былі выдадзены асобнай кнігай пад рэдакцыяй Адама Мальдзіса. Канферэнцыя прайшла ў Доме дружбы. Тэматыка выступленняў атрымалася разнастайнай: тымчасова гістарычных падзей, культурных сувязей, рэалізацыі гуманітарных праграм. Ірландцы лічаць, што мы вельмі падобныя, у нашых краін шмат агульнага. Нават аказалася, што першае ўпамінанне пра Беларусь у Еўропе належыць не Германіі, як лічылася раней, а Ірландыі, яно зроблена ірландскімі манахамі.

Ірландцы — вельмі вясёлыя людзі, і нам з імі цікава сустрэцца. **Брэндан О'БРАЙН, служачы будаўнічай фірмы (Дублін).**

— З Беларуссю я маю сувязі, якія доўжыцца 10 гадоў. А з сябрамі таварыства "Беларусь — Ірландыя" пазнаёміўся летась у Даме дружбы. У 1989 годзе мая сям'я прыняла на аздараўленне першае беларускае дзіця — мы ўдзельнічаем у скаўцкім руху. Потым садзейнічалі таму, каб да нас у Дублін прыехала 23 хлопчыкі і дзяўчынкі. А ў мінулым годзе Ірландыю наведала больш за 500 беларускіх дзяцей. Да таго ж летась мы даста-

вілі на Беларусь 8 кантэйнераў з гуманітарнымі грузамі.

Я працую ў гандлёвым аддзеле будаўнічай кампаніі ў Дубліне. У маёй сям'і чацвёра дзяцей. Старэйшая дачка займаецца ў школе медсясцёр, сынам 18 і 15 гадоў, малодшая дачка, якой 13 гадоў, прыехала ў Мінск разам са мной.

На Беларусі наша дабрачынная арганізацыя мае пастаянных партнёраў у горадзе Мазыры. Дапамагаем дзіцячаму дому і чатыром бальніцам. У іх ліку дзіцячая бальніца і туберкулёзна дыспансер. Мы дапамаглі поўнасьцю змяніць бялізну, абсталяваем пральню, санітарныя вузлы. Маём намер у бліжэйшы час садзейнічаць рэканструкцыі аператыўнай, пракласці пад'язныя пугі, змяніць ложку, уставаць пральню машыны, сушкі, абсталяваць пакой адлачынску...

Апошні раз я прыязджаў у Мазыр тры месяцы назад у якасці Дзедэ Мароза, прывозіў цацкі для 600 дзяцей.

Цяпер у мяне ў Беларусі столькі сяброў, што я павінен запраسیць вас прысеці і спухаць два тыдні. Сярод іх шмат урачоў, настаўнікаў, журналістаў...

Запісала Наталля ЦІМШОК.

ГАСЦЁЎНЯ

— Вольга Міхайлаўна, раскажыце, калі ласка, пра свае ўласныя ўражання ад паездкі: што запомнілася, усхвалявала?

— Калі казаць пра ўражання, то я падзяліла б іх на некалькі груп: уражання ад краін, пейзажаў, народаў, літаратур гэтах народаў, урашце, гэта былі ўражання ад людзей, з якімі мы сустракаліся.

— Як вас, удзельніцаў літэкспрэса, сустракалі ў той ці іншай краіне, як прымалі лідэры дзяржаў Еўропы?

— Мы сустракаліся з двума прэзідэнтамі — Літвы і Эстоніі. Апошні — пісьменнік Ленарт Мэры зрабіў вельмі добры літаратурны прыём. Усё было прыгожа, уразліва, бо размова ішла з прафесіяналам, літаратарам і больш на літаратурны тэмы, а не палітычныя. Потым сустрэліся з міністрам культуры Францыі ў Парыжы. Увогуле, кожная краіна здзіўляла нечым незвычайным: альбо гэта быў літаратурны музей, альбо літаратурны вечар, скажам, прысядзібе Франсуа Марыяка ў той жа Францыі. «Марыякаўскі вечар» надарыўся цікавым яшчэ і таму, што мы на ім читалі свае творы.

— Вольга Міхайлаўна, якія, на вашу думку, асаблівасці еўрапейскай і славянскай літаратуры? Калі браць пазію, то ёсць меркаванне, што ў Старым свеце назіраецца тэндэнцыя адмаўлення ад рыфмы. Чым гэта можна растлумачыць? Рыфма пераходзіць ад палёту думкі?

— Тут трэба ўлічваць тое, што паэт хоча выказаць. Калі толькі думку, то, можа быць, «белая» форма верша і падыходзіць. Больш таго, яна тут, відаць, самая спрыяльная. Але я лічу, што свет, калі ён будзе стварацца толькі пры дапамозе адной думкі, будзе непазбежна збеднены. Бо на зямлі ўсё робіцца халадней і халадней... Відаць, таму замежныя госці з нейкай, я б сказала, прагай адпачываюць на Беларусі душой. Нешта ж яны тут атрымліваюць — у нашым вельмі нерацыянальным, часам бязладным жыцці. Трэба думаць, у нашых грудзях больш чуцно біццё сэрцаў чалавечых, — праз тую ж пазію.

— Творы якіх літаратараў Еўропы вас апошнім часам уразілі?

— Канешне, ёсць любімыя пісьменнікі, якіх чытаеш і перачытваеш. У мяне на паліцы той жа Марыяк, Бель, Гесе. Як ні дзіўна, я вельмі люблю Беля, яго метады працы над раманами: калі ўбачыла каляровыя чатырохкутнікі, пры дапамозе якіх ён «вылічваў» кампазіцыйныя рады сваіх твораў, — я многаму навучылася, менавіта ў арганізацыі працы... Зараз я перакладаю, дакладней, спрабую перакласці творы паэтэсы Розы Аўслендар.

— А пра якіх нашых пісьменнікаў у Еўропе найбольш ведаюць?

— Беларускіх творцаў, канешне, у Еўропе ведаюць менш, чым рускіх. Бо пераклад у нас, як вы ведаеце, у апошнія гады стаў практычна немагчымым. Зменшыліся тыражы, колькасць выдавецтваў, дзе

91 год, а ён працягвае нечому вучыцца... Апроч таго, я пазнаёмілася з яго вучаніцамі, напрыклад, Надзеяй Барт, што жыве ў Заўльгаў (Германія). Не перадаць маіх пачуццяў, калі яна падышла да піяніна і пачала спяваць рамансы на музыку Карповіча (словы Х. Ілляшэвіча)! Столькі гадоў яна любіць пазію

на што яны спадзяюцца, якімі марамі, памкненнямі жывуць?

— У мяне склалася ўражанне, што літаратура ў сучасным еўрапейскім свеце больш адсутнічае палітыкай і эканомікай. Прынамсі, Томас Вулферт, кіраўнік гэтага праекта, сказаў такія горкія, хоць і з аптымізм-

Як ні дзіўна, я люблю жаночую пазію: у першую чаргу, безумоўна, Яўгенію Янішчыц. Дарэчы, дзякуючы намаганням кіраўніцтва Саюза пісьменнікаў, удалося адзначыць 50-гаддзе паэткі, замацаваць яе творчасць, так бы мовіць, у класічнай рэальнасці, адкрыць бібліятэку, музей. Словам, Яўгенія Янішчыц замацавана ў гісторыі культуры. Бывалі ж у нас выпадкі, калі чалавек адыходзіў і пасля смерці забываўся...

На сёння ж, я лічу, у нас ёсць тры вельмі цікавыя паэткі: Раіса Баравікова, Галіна Булыка, Людміла Рублеўская. Яны — паэткі ад Бога. Таму адзінага, чаго хачу ім пажадаць, — поспехаў. Усе яны вельмі розныя. Шкада толькі, што Галіна Булыка піша мала. Але, думаю, яна яшчэ скажа сваё слова. Што ж тычыцца мужчын-паэтаў, то іх шмат, і пра іх досыць многа гаварылася і гаворыцца.

— Вольга Міхайлаўна, некалькі слоў, калі ласка, пра сустрэчу беларускіх і рускіх літаратараў, што адбылася 18 кастрычніка мінулага года ў Мінску.

— Я лічу, што з любой культурнай трэба сябраваць. Мы нікуды не падзенемся ні ад Расіі, ні ад Польшчы, бо знаходзімся паміж гэтымі дзвюма вялікімі дзяржавамі. Сустрэча ж была вельмі пазітыўная. Падчас прыёму ў нашым Міністэрстве замежных спраў рускія пісьменнікі выказалі такую думку, што абавязкова трэба нашаму ўраду парупіцца аб адкрыцці Цэнтра беларускай культуры ў Маскве. Ім не хапае нашай культуры, у прыватнасці, пазіі, прэсы. Думаю, што гэта думка пачне выпяваць у нашых колах. Яна была сустрэта прыхільна.

— Не маглі б вы назваць імёны некаторых удзельнікаў?

— Рыма Казакова, Юрый Сураўцаў, Кірыл Кавальджы, Барыс Яўсееў, Эліна Сухава...

— І апошняе пытанне: што б вы, Вольга Міхайлаўна, хацелі пажадаць у новым тысячагоддзі беларускім літаратарам, у першую чаргу, зразумела ж, маладым?

— Ведаеце, я пажадала б ім быць «касмічнымі» беларусамі. Разумець сябе беларусамі, якія любяць родную зямлю, мову, культуру і адначасова адчуваюць сваю з аднанасць з космасам, з усёй планетай. Каб наша сэрца — сэрца нашай культуры — білася ва ўнісон з сэрцамі іншых культур, білася роўна. Як б'ецца сэрца спелай, добрай, вялікай культуры, складаны музыку сфераў. Каб мы не пачувалі сябе «хворымі». Бо зямля будзе ў гармоніі толькі ў выпадку, калі яе народы, культуры жывуць у гармоніі самі з сабою, са сваімі памкненнямі. А тады будзе і гармонія ў Космасе.

Гутарыў Аляксей МЯСНІКОЎ.

Вольга ШПАТАВА: «ЖАДАЮ ЎСІМ БЕЛАРУСАМ БЫЦЬ «КАСМІЧНЫМІ»»

Як вядома, у мінулым годзе краіны Старога свету прымалі Літаратурны экспрэс «Еўропа-2000», на борт якога ступілі больш чым 100 еўрапейскіх літаратараў.

Двое з трох беларускіх экспрэсаўцаў — Андрэй Федарэнка і Леанід Дранько-Май-

сюк — сваё слова на старонках «Голасу Радзімы» ўжо сказалі. Сёння наш субяседнік — Вольга ШПАТАВА, якая апошні час выконвае абавязкі старшынкі Саюза пісьменнікаў Беларусі. І самі разумеюць, што размова ў нас атрымалася далёка не на 15 хвілін.

можна друкавацца... Да таго ж нам яшчэ трэба знайсці выдаўца, які б узяўся на рускай мове надрукаваць беларускі твор. А тое выдавецтва можна знайсці, відаць, толькі на Беларусі, бо яно, у першую чаргу, павінна падтрымліваць беларускую кнігу, гаворачы свету, што існуе такая краіна Беларусь, у якой ёсць сваё нацыянальнае мова.

У любой краіне свету, «прасоўваюць» сваіх аўтараў, а пасля замежных. Таму на еўрапейскі абсяг выходзяць не многія пісьменнікі, паэты, але, трэба адзначыць, усё ж такі выходзяць. Васіль Быкаў, Святлана Алексіевіч, Аляксей Разанаў, Ніна Мацяш, Сяргей Законнікаў... Найбольш, на маю думку, беларускую літаратуру ведаюць у Германіі.

— Дазвольце, калі ласка, вярнуцца крыху на «зямлю». З кім з беларусаў Еўропы вам удалося сустрэцца падчас літэкспрэса? Чым яны там займаюцца?

— Першае маё здзіўленне, калі я сустрэлася з беларусамі замежжа: яны здолелі захаваць беларускую душу. Гэтае ўражанне не праходзіць і па сёння. З многімі з іх я была ўжо знаёмая, перапісвалася. Таму за тое, што мне лёгка падараваў гэтую паездку — як раней, скажам, у Амерыку, якую фінансаваў тагачасны Вярхоўны Савет, — я яму вельмі ўдзячная. Вялікае ўражанне на мяне зрабіў наш славуці зямляк Барыс Кіт, які жыве ў Франкфурце-на-Майне. Некалі я ездзіла ў Германію на курсы ў Інстытут імя Гётэ і тады з ім пазнаёмілася. Гледзячы на Барыса Кіта, адчуваючы ягоную сілу, энергію, разумееш адну вельмі вялікую мудрасць: жыццё ніколі не заканчваецца. Ён красавіка Барысу Кіту споўніцца

Ілляшэвіча, памятае яе! Затым пазнаёмілася з Зояй Смаршчок. Так надарылася, што сустрэча з ёю адбылася крыху пазней, бо мы з Андрэем Федарэнкам і з часткай літэкспрэсаўцаў затрымаліся ў Францыі. А яна прыехала разам з Я. Жучкам сустрэцца «Літэкспрэс». Але сталася так, што ўжо ў мінулым кастрычніку мне зноў пашчасціла быць у Бельгіі, і мы сустрэліся з маёй зямлячкаю (спадарыня Смаршчок — наваградчанка). Таму яна зараз першая, пра каго я буду пісаць, як толькі выдацца свабодная хвіліна, бо ўражанне і натхненне ад той сустрэчы — вялікае.

У Парыжы я сустрэлася з маладой жанчынай з беларускага роду Вірджыніяй Шыманец. Яна перакладала мае апавяданне. Мы ўбачыліся з ёю, калі нас прымаў міністр культуры Францыі: Вірджынія падышла, прадставілася, і мы пасябравалі. Бо дагэтуль ведалі адна адну за вочна.

— Беларусы замежжа здолелі захаваць свае карані. Гэта на ўзроўні свядомым ці падсвядомым?

— Мне здаецца, што гэта адбываецца і свядома, і падсвядома. Можна быць найчысцейшым беларусам па крыві, але не ведаць гісторыі сваёй краіны, яе мовы, звычайў. А гэтыя людзі ў большасці сваёй выхоўваліся ў эміграцыі, з'ехалі за мяжу з бацькамі. Сярод іх, напрыклад, спадарыня Надзея Барт. Яе маці, беларуская шляхцянка, везла сваіх чатырох дзяцей у 40-я гады. І ўсё ж у іх любоў сардэчная цудоўна сплучылася з трывалым адчуваннем сваёй лучнасці з Радзімай.

— Наступіла трэцяе тысячагоддзе. Як гэта ўспрымаюць еўрапейскія пісьменнікі,

мам, словы, што ніколі за апошні час пра літаратуру ў Еўропе не гаварылі там многа, як у час Літэкспрэса «Еўропа-2000». І гэта пацвярджае выснову, што літаратура павінна выходзіць, калі не на першае, то, ва ўсялякім разе, на значнае месца ў свеце. Бо толькі яна здольная апеляваць да чалавечага сэрца. Чалавек, нават калі ён і матэрыяльна забяспечаны, усё роўна вельмі адзінока. Можна, чым лепшае яго матэрыяльнае становішча, тым больш, мне здаецца, і адзіноты. А літаратура не дае чалавечай душы акамянець і ачарсцвець.

— Вольга Міхайлаўна, каго з беларускіх пісьменнікаў XX стагоддзя, у прыватнасці, паэтаў, вы вызначылі? Хто, на вашу думку, зрабіў хоць нейкі ўплыў на еўрапейскую (а можа і сусветную) літаратуру, культуру?

— Пытанне вельмі няпростое, бо мы не ведаем, «як наша слова адгукнецца». У свой час, калі быў жывы Уладзімір Караткевіч, крытыка яго не вельмі, так сказаць, любіла: усміхаліся, знаходзілі многа недакладнасцей у ягонай творчасці. Але чым далей ад яго смерці, тым большай любоўю карыстаюцца яго творы. Чытаюць Караткевіча, дарэчы, і ў Еўропе. Таму яго можна лічыць еўрапейскім пісьменнікам.

— А каго з паэтаў?

— Цяпер у Старым свеце найбольш з нашых паэтаў, на маю думку, ведаюць Янку Купалу. Яго шмат разоў выдавалі эмігранты. Але мы таксама не ведаем, хто з сучасных паэтаў можа стаць героем, скажам, гэтага стагоддзя. Возьмем таго ж нашага Міколу Гусоўскага: як ён, амаль невядомы 50 год таму, трывала ўвайшоў у сённяшні літаратурны кантэкст.

ПРЭЗЕНТАЦЫЯ: «АДКУЛЬ НАШ РОД»

У мінскай бібліятэцы імя Янкі Купалы адбылася прэзентацыя другога выдання кнігі вядомага гісторыка і пісьменніка Уладзіміра Арлоў «Адкуль наш род», якая складаецца з апавяданняў пра гісторыю Беларусі, пра нашых знакамітых продкаў. Кніга адразу стала такой папулярнай, што першае выданне разышлося імгненна. Стыль выкладання нашай гісторыі вельмі прасты — гутарка з чытачом незалежна ад яго ўзросту. Кнігу з захапленнем чытаюць дарослыя і дзеці (менавіта малодшым школьнікам адрававана выданне).

Уладзімір Арлоў, прадстаўляючы другое выданне, сказаў, што ён дапрацаваў яго, змясціўшы новыя гістарычныя апавяданні. Ён таксама адзначыў, што працягвае працаваць над развіццём тэмы і мяркуе напісаць шэраг апавяданняў пра вядомых жанчын Беларусі, згадаўшы імёны Ларысы Геніюш, Наталлі Арсенневай і іншых.

Неабходна адзначыць і мастацкае аздабленне кнігі, якое выканаў мастак Віктар Сташчанюк, вядомы сваімі гістарычнымі рэканструкцыямі. Без яго творчай працы кніга не мела б такога выдатнага выгляду.

Падчас прэзентацыі была выказана вялікая падзяка фундатарам другога выдання «Адкуль наш род». Гэта Беларускі

дабрачынны фонд Вялікабрытаніі і шэраг нашых суайчыннікаў з Канады, Вялікабрытаніі і ЗША.

Хачу закончыць сваё ўражанне ад прэзентацыі радкамі ад верша Рыгора Барадуліна, якім адкрываецца кніга:

«Мы — беларусы заўтра і сягоння,
Мы — беларусы праз вякі вякоў...»

Менавіта гэта адчуванне і ўмацоўвае кніга Уладзіміра Арлоў «Адкуль наш род».

Яўген КАЗЮЛЯ.

НА ЗДЫМКАХ: Уладзімір АРЛОЎ прадстаўляе новае выданне; так выглядае вокладка новай кнігі; кніга цікавіць і дзяцей, і дарослых.

Фота аўтара.

ПЛЕНЭР

ПАДАРОЖЖА Ў БЕЛЫ СНЕГ ДОУЖЫЦЦА

Выглядае на тое, што для сяброў творчай суполкі "Пагоня" зімовы пленэр становіцца нейкай пільнай патрэбай, неабходнасцю, без якой немагчыма ўявіць сабе іхняга мастакоўскага існавання. Ён прыпадае, як заўсёды, на сярэдзіну зімы, час, калі восеньскія вылазкі на прыроду даўно мінуліся, а да вясны яшчэ вунь як далёка. Бракуе ўражанняў, расце настальгія па чыстым вольным паветры. І так хочацца пашырыць сваю клетку-майстэрню, ну хаця б да абшараў старажытнай Дзісеншчыны, таго райскага куточка, дзе нарадзіўся, жыў і спачыў мастак Язэп Драздовіч.

Таму і пленэры, што распачаў у свой час Міхась Райчонак, старшыня культурна-асветніцкага цэнтра імя Язэпа Драздовіча, прысвячаюцца славу таму мастаку. Цяпер, калі Міхася не стапа, справу сына доўжыць ягоная маці Ада Райчонак, якая і была ініцыятаркай зімовых пленэраў.

А напачатку мастакі прыязджалі сюды па восені, з нагоды дня народзінаў Язэпа Драздовіча, які прыпадае на Пакровы, 14 кастрычніка. Прыгожая залатая пара часта сустракала пле-

нэршыкаў спорным дожджыкам і золкім надвор'ем, калі, здаралася, і абарэцца, і пасушыцца не было дзе. Тады і рашылі выязджаць на пленэр улетку: можна не толькі з прыемнасцю пісаць натуру, але і вандраваць, купацца, рыбку палавіць. На жаль, сціплыя фінансы не дазвалялі "раскашаваць". І толькі беларуская ментальнасць ратавала, дазваляла мастакам хоць 5—10 дзён напоўніць тварыць, забывшыся на ўсе бытавыя назручнасці.

Ды ўсё ж найбольш уражанняў у мастакоў застаецца чамусьці ад зімовага пленэру. Сялета падарожжа ў белы снег — менавіта так пазычна ахрысцілі пленэр самі творцы — супала з Калядамі. Была магчымасць не толькі маляваць, але і апынуцца ў стыхіі цудоўнага народнага свята, нібы ў далёкім дзяцінстве, калі разам з жыхарамі Падсвілля, гэтак жа натуральна, як калісьці калядавалі, спраўлялі калядную вячэру, спявалі.

Сярод пленэршыкаў — зацятыя заўсёднікі, якія не прамінаюць магчымасці папрацаваць на прыродзе. Гэта жываліцы: Уладзімір

Сулкоўскі, Віктар Маркавец, Алесь Цыркуноў, Аляксей Марачкін, Аляксандр Родзін — усе мінчукі, а таксама Валер Шчасны з Верхнядзвінска. Былі палачане — Зміцер Мшар ды Юры Піскун, мастак Віктар Крук з Шаркоўшчыны, Алесь Шыёнак з Віцебска, мастацтвазнаўцы Таццяна Гаранская з Мінска ды Міхась Цыбульскі з Віцебска. Падарункам лёсу палічыў гэты пленэр Сяргей Харытонаў, мастак з Кліўленда (ЗША), выпускнік Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута, які якраз у гэты час гасцяваў на сваёй Бацькаўшчыне.

Мяне ж зацікавіла асоба Тамары Васюк, прафесійнай керамісткі, якой, як мне падалося, нібыта і не было чым заняцца на зімовым пленэры. Хіба што ляпіць з снегу фантастычныя зімовыя скульптуры. Напачатку так думала і сама мастачка. Перажывала: можа, чужое месца заняла? Аднак яе сумненні развееўся ў першы ж дзень. Яна актыўна працавала пастэляй, фарбай падатлівай, што не баіцца марозу. Зрабіла багата накідаў. А гапоўнае для Тамары тое, што вобразы прыроды, убачаныя і зафіксаваныя, мастачка збіраецца ўвасобіць у любімым матэрыяле — гліне і шамоце. Як жывыя ў яе ўяўленні прыродныя матывы. Белая чысцютка палянкі. Таямнічыя, маўклівыя, заснежаныя шапкі хмызнякоў, нібы закончаная дасканалая керамічная форма. Або казанчы драўляны масток у снежным ўвасабленні ў матэрыяле?

Здавалася б, у звычайных рэчах, прыкладам, пнянках, мастачка бачыць вобраз: стаецца, як жывыя, дзядкі-лесуны. Не раз звярталася яна да гэтага казанчага персанажа. Ды толькі атрымліваліся гэтыя лесуны не такімі зімовымі. А як велічна і выразна выглядае касцёл, прыцягнуты снегам!

Мастачка, як, дарэчы, усе без выключэння ўдзельнікі пленэру, захоплена людзьмі гэтага краю. Сімпацыі — узаемныя. Мастакі гасцявалі ў двух разбяржоў, наладзілі вечарыны, дзе паказвалі свае творы, дзе спявалі мясцовыя барды, гучалі вершы, дасціпныя жарты. Але адкуль такая ўзаемнасць і разуменне? Мастацтвазнаўца Міхась Цыбульскі лічыць, што яны ў беларускасці, якая і лучыць усіх.

Драздовічаўскі пленэр адрозны ад іншых тым, што ягоныя ўдзельнікі, творцы розных пльняў, кірункаў і відаў мастацтва, паяднаныя ў сваёй творчасці беларускай тэматыкай, упасцівай Язэпу Драздовічу і зразумелай люду паспаітаму.

...Пяць пленэрных дзён. А колькі эмоцый, радасці, захапленняў, уражанняў! Перад усім жа — творы, якія чакаюць сваіх патрабавальных глядачоў.

Ірына ЛЯКСЕВА.

НА ЗДЫМКАХ: Тамара ВАСЮК на зімовым пленэры; кіпіць работа; А. Марачкін. "Пунькі. Тут жыве Артусь".

Фота Таццяны ГАРАНСКАЙ і Ігара МАРАЧКІНА.

У СКАРЫНАЎСКИМ ЦЭНТРЫ

У Нацыянальным навукова-асветніцкім цэнтры імя Ф. Скарыны прайшоў "круглы стол" "Беларусь — Латвія: краіны-суседзі на мяжы тысячагоддзяў".

Сувязі дзвюх краін не з'яўляюцца штучнымі. На сустрэчы неаднаразова падкрэслівалася, што Латвія і Беларусь яднае агульная гісторыя і агульная перспектыва.

На пасяджэнні абмяркоўваліся наступныя тэмы: "Беларусь — Латвія: краіны-суседзі на мяжы тысячагоддзяў", "Гістарычны вопыт беларуска-латвійскіх узаемадачыненняў", "Перспектывы супрацоўніцтва".

У мерапрыемстве ўдзельнічалі вядомыя на Беларусі дзеячы культуры, вучоныя і літаратары: Адам Мальдзіс, Сяргей Панізьнік, Любоў Уладыкоўская-Каняплянік, Вячаслаў Рагойша. З Віцебска прыехалі дацэнт кафедры мастацтваў Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта Міхаіл Цыбульскі і аспірант кафедры гісторыі Беларусі Віцебскага ўніверсітэта імя Пятра Машэрава Аляксандр Дзядзічкін.

Сёння латвійская дыяспара на Беларусі складае каля 3 000 чалавек. Па меркаванні кандыдата філасофскіх навук Таццяны Процька, такая невялікая колькасць — вынік спосабу вырашэння нацыянальнага пытання ў 30-я, 40-я гады

БЕЛАРУСЬ—ЛАТВІЯ: ГІСТОРЫЯ І ПЕРСПЕКТЫВЫ

Нацыянальнае пытанне — тонкая матэрыя, якая патрабуе пільнай увагі ва ўсе часы. Правадзеныя такіх мерапрыемстваў, як "круглы стол" "Беларусь — Латвія: краіны-суседзі на мяжы тысячагоддзяў", — крок у гэтым накірунку, яшчэ адна падстава нагадаць пра агульную гісторыю, праблемы і здабыткі ўзаемадачыненняў. Падобныя сустрэчы даюць магчымасць нацыям лепш зразумець адна адну, не паўтараць памылак у зносінах і зберагчы сваю самабытнасць. На "круглым stole" з дакладам "Асаблівасці нацыянальна-культурнага развіцця Латвійскай Рэспублікі на сучасным этапе" выступіў часовы павераны ў справах Латвійскай Рэспублікі ў Беларусі спадар Эганс Нэйманіс. Спадар Нэйманіс расказаў, як Латвія на пачатку 90-х гадоў набывала сваю незалежнасць. Ён нагадаў, што менавіта "перабудова", пачатая Міхаілам Гарбачовым, нарадзіла ў латышскім грамадстве лібералізацыю, актывізацыю думкі. У 1988 годзе на пленуме пісьменнікаў Латвіі ўпершыню прагучала: краіна увайшла ў

склад СССР не па сваёй ініцыятыве, а ў выніку дамоўленасцей паміж СССР і Германіяй.

І яшчэ пра адну акалічнасць нагадаў Эганс Нэйманіс. У 1991 годзе ў галасаванні аб выхадзе Латвіі са складу СССР узялі ўдзел 87,5 працэнта патэнцыйных выбаршыкаў. Тады колькасць латышоў у краіне складала 51 працэнт насельніцтва. Цяпер жа, па словах Эганса Нэйманіса, 54 працэнты.

За незалежнасць Латвіі выказаліся 73,5 працэнта тых, хто прымаў удзел у галасаванні. "Такім чынам, нельга казаць, што за незалежнасць краіны выступалі толькі латышы. Усе жыхары былі зарыентаваны на яе", — каменціруе лічы спадар пасол. І далей дадае: менавіта з набыццём незалежнасці ў Латвіі пачалася адраджэнне нацыянальных культурных аб'яднанняў. Да 40-га года ў Латвіі існавалі беларускія, яўрэйскія школы, якія ў часы СССР зніклі. Прадстаўнікі культурных меншасцей былі вымушаны выбіраць, у якую — латышскую ці расійскую — культуру ўліцца.

Эганс Нэйманіс сцвярджае,

што ў Латвіі разумеюць: дзяржава павінна спрыяць культурнаму развіццю нацыянальных меншасцей — дапамагаць ім ствараць школы, таварыствы. Цяпер у Латвіі дзейнічае "Закон аб культурнай аўтаноміі і этнічных групах", працуе асацыяцыя нацыянальных культурных таварыстваў, якая, дарэчы, фінансуецца з бюджэту дзяржавы.

Спадар пасол таксама спыніўся на эканамічных стасунках Беларусі і Латвіі. Эганс Нэйманіс падкрэсліў: латвійскія прадпрыемствы зацікаўлены ў супрацоўніцтве з беларускімі. Але гэтакім перашкодзіла існаванне некалькіх курсаў валют і праблемы з разлікамі. Эганс Нэйманіс сцвярджае: "Пакуль беларусам лепш удаецца прадаваць у нас, чым нам на Беларусі. Латвія купляе МАЗы, калійныя солі, карыстаецца попытам абутак фірмы "Белвест". Латвійскія ж тавары, калі даходзяць да беларускіх прылаўкаў, становяцца вельмі дарагімі. Да прыкладу, славыты рыжскі бальзам у Мінску каштуе ў 2 разы даражэй, чым у Латвіі".

ДЭБЮТ

Алег ПРАКАПЕНКА нарадзіўся ў вёсцы Высокае Хойніцкага раёна. Па адукацыі інжынер-будаўнік, узводзіў мінскае метро. Вершы пачаў пісаць нядаўна.

Рассыплю горыч па вятрах,
Пакіну я свой боль
пустыням...

Лунаць хачу,
як вольны птах,
У родным небе цёмна-сінім.

Тут ігчасце у мяне было...
Сад сустракае прахалодай.
Але нябеснае святло
Струменіць, як узнагарода.

Я малады быў і багаты
Сваімі юнымі грахамі,
Рабіў я салта і шпагат,
Грашыў мудронымі радкамі!

І радаваўся, й сумаваў,
Еў беларускае я сала.
Быў я каханы і кахаў,
Але, здаецца, вельмі мала.

Каханне дзесьці там —
з туюй, —
У веку,

што сышоў начыста,
Бы кроў на палатне снягоў,
Палае плямаю агністай.

23.12.2000 г.

Актыўна абмяркоўвалася праблема адукацыйных, культурных сувязей Латвіі і Беларусі. Цікава, што на Беларусі ёсць перакладчыкі з латышскай мовы. Але латышская літаратура ў нас амаль не выдаецца, як і беларуская ў Латвіі. Доктар філалагічных навук прафесар Вячаслаў Рагойша зазначыў, што ў свецкі час было шмат зроблена ў галіне папулярнасці нацыянальных літаратур — у прыватнасці, беларускай у Латвіі і латвійскай на Беларусі. А з 90-х гадоў у згаданай сферы пачаўся застой. Беларускі-латышскі слоўнік, які падрыхтавала перакладчыца Мірза Абала, ужо шмат гадоў не можа знайсці выдаўца.

Паміж Віцебскім і Даўгаўпілскім універсітэтамі існуе супрацоўніцтва: праводзяцца сумесныя канферэнцыі, стажыроўкі студэнтаў і выкладчыкаў. Але многія ініцыятывы спыняюцца з-за недахопу сродкаў. Латвія, па словах Эганса Нэйманіса, не настолькі багатая краіна, каб фінансаваць усе цікавыя для яе праекты (напрыклад, падрыхтоўку перакладчыкаў на латышскую мову). Пакуль няма іншага выйсця, як спецыяльна шукаць грошы на канкрэтную справу.

Алена СПАСЮК.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ

РАСІЯ

Добры дзень, шанюная рэдакцыя газеты "Голас Радзімы"! Спяшаемся падзяліцца радасцю. Нашай беларускай школе выхаднога дня споўнілася 2 гады. Узрост, канешне, дзіцячы, але радуе, што становіцца ўсё больш дзяцей, якія хочучь ведаць аб спадчыне сваіх дзядоў і прадзедаў. На першым занятку было 4 вучні, а зараз ужо не менш 25. Хлопцы і дзяўчаты вучацца чытаць і размаўляць па-беларуску, вывучаюць гісторыю Беларусі, спяваюць песні, танцуюць. Ёсць ужо і творчыя перамогі. Дзіцячы ансамбль "Пралескі" і дуэт "Сяброўкі" (мастацкі кіраўнік Тамара Грыгор'ева) сталі пераможцамі абласнога конкурсу "Славянскі вянок". Вучні школы прымаюць удзел у Днях славянскага пісьменства і культуры. Праведзены ў школе і літаратурныя вечары, прысвечаныя творчасці Францішка Багушэвіча, Максіма Багдановіча,

Якуба Коласа. Навагодні мас-карад, Калядкі, Масленіца — гэтыя святы сталі традыцыйнымі.

Кавалчак свайго сэрца, напоўненага любоўю да сінявокай зямлі, аддаюць нашы настаўніцы сваім вучням. Гэта дырэктар школы Клаўдзія Зуева і маладзья педагогі Аксана Сакалоўская, Жанна Гацко, Вольга Папова. А фінансавую дапамогу школе аказвае старшыня абласной грамадскай арганізацыі "Беларусь" Уладзімір Шугля.

Летам 2000 года нашы вучні адлачывалі ў абласным інтэрнацыянальным лагеры "Лукашына", які знаходзіцца за 30 кіламетраў ад Цюмені, на беразе малыўнічага возера. 70 таленавітых дзяцей прадстаўлялі шматлікія дыяспары Цюменскай вобласці: беларускую, татарскую, чувашскую, азербайджанскую, грузінскую і іншыя. У Дзень адчыненых дзвярэй яны паказалі цудоўны канцэрт: яркія нацыянальныя касцюмы, вясёлыя танцы, меладычныя песні.

Гэта было сапраўднае свята душы! А якія нацыянальныя стравы прыгатавалі хлопцы і дзяўчаты да конкурсу "Пальчыкі абліжаш"! Вучань 5-га класа Улад Татарынцаў прапанаваў арганізаваць перапіску з аднагодкамі з усяго былога Саюза. Письмо было надрукавана ў газеце "Зорька". І паляцелі да нас весткі з усіх куткоў Беларусі, з Тбілісі, Баку, Кіева. Мараць дзеці атрымаць пісьмы з Аргенціны, Ізраіля, Германіі, Амерыкі і Канады. А можа адгукнуцца аднагодкі з Аўстраліі? Дзіцячыя ж мары збываюцца.

З найлепшымі пажаданнямі ўсім беларусам шчасця, здароўя і любові

Людміла ТАТАРЫНЦАВА,
намеснік старшыні
Цюменскай абласной
грамадскай арганізацыі
"Беларусь".

Наш адрас:
625005, г. Цюмень, вул. 2-я
Лугавая, 35. НКО "Беларусь".
Вучням беларускай школы.

АСОБА У БЯЗМЕЖЖЫ ЧАСУ

Аляксей КАЎКА (Масква).

НАШ ЧАЛАВЕК

Мікалай УЛАШЧЫК ЯК ПОСТАЦЬ

Пра гэтую таварыскую чупасць нядаўна нагадала нам у сваіх успамінах Г. Харашкевіч, якая добра ведала М. Улашчыка па супольнай рабоце ў Інстытуце гісторыі: "...вечным яго бо-лем было тое, што ён не мог пераехаць у Мінск. "Мяне там не хочучь", — гаварыў нам. Ён расказваў, што прэзідэнт АН БССР вылучаў персанальную стаўку і нават, здаецца, ква-тэру, але непрыняцце свабодамыснага беларуса на яго радзіме было трывалым і ўпартым ды блонца абражальным для сапраўднага патрыёта Беларусі. Мікалай Мікалаевіч належаў да пакалення, на долю якога выпалі незлічоныя пакуты, але ён змог вытрываць... І ў гэтым гапоўны ўрок яго жыцця. Для ўсіх, хто ведаў яго, ён застаецца ўзорам прстойнасці і сумленнасці — у жыцці і навуцы".

Не менш уражвае шчырае слова-ўспамін з таго самага пабрацімскага атачэння — В. Буганова, кіраўніка аддзела крыніцзнаўства дакастрычніцкага перыяду, у якім і працаваў Улашчык: "...мы, калегі і сябры, любілі, шанавалі яго. Ён служыў нам узорам у навуцы, жыцці, ствараў сярод нас асаблівы маральны клімат, мяккі, добрабрычлівы, чалавечы... У дзень 80-годдзя ў інстытуце адбылося ўшанаванне М. Улашчыка. Присутнічала доволі многа калег, сяброў, прыхільнікаў масцітага вучонага. Было шмат выступленняў са словамі ўдзячнасці слаўнаму сыну беларускага народа. Мы ўсе, і гэты адчувалася па атмасферы, што панавала ў зале, перажывалі пачуццё го-нару за Мікалая Мікалаевіча і Беларусь, якая вылучыла такога цудоўнага вучонага, чалавека, нашага пабраціма, асобу свет-лаю і незабыўную".

А што наш юбіляр? Падзякаваўшы прысутным за давер, увагу, ён павёў кранальную раз-мову пра бацькоўскі кут, пра трапяткія, не пабяжылі ў памяці юначыя перажыванні-ўражання ад Скарыніцкага лесу па дарозе з Сenniцы на Віцькаўшчыну, перапоўненага залістым птушым рознагалоссем, з не-прытоеным сумам канстатуючы няўхільнае, ад "прагрэсу", збяд-ненне, асірачэнне прыроды і на радзіме, і тут, у ваколіцах агромністае Масквы. Гэты свет-ла-шчымы, несціханы ў сэрцы покліч роднае зямлі скрозь чутны ў яго лістах на Бацькаўшчыну. Як вось у гэтым, адным з апошніх, пасланных да сястры Вольгі Мікалаевы ў Мінск (май 1986 г.) з падмас-коўнага рэабілітацыйнага сана-торыя "Успенскае": "Учора я пайшоў, пайшоў, перабраўся праз мост на другі бераг [ракі]. Ішоў і зайздросціў. Людзі скрозь длубаюцца ў зямлі, кіда-юць гной, робяць грады, у бліж-ніх агародах ужо падраслі пер'і цыбулі. Успомніў 1921 [г.], калі вясною пайшоў араць, як хораша было ісці за плугам і ад-чуваць холад, а ззаду гракі і гракі, а ўверсе сотні жаваран-каў. На Нарачы я чуў пару жа-варанкаў, а ва ўсім Падмаскоўі — ні разу (не чуто спеўных пту-шак-вяснянак і значна далей, у разложыстых палях Тульшчыны, за Акой. — А. К.). Трэба заносіць у Красную кнігу ці проста закупіць за граніцаю. Між ін-шым, у Васіпьева (надта цікавая кніга) прачытаў, што на Палессі

ў разумнага старшыні калгаса, які забараніў хімікаты і карыста-ецца толькі гноем, усе ваколіч-ныя зьяры і птушкі збегліся і зля-целіся ў гэты неатручаны азiс".

Вяртаючыся да ўспрымання М. Улашчыка маскоўскім наву-ковым асяродкам, трэба так-сама спаслацца на трапныя на-зіранні, роздумы над Улашчы-кавай постацю іншых вядомых расійскіх вучоных — археолага Л. Аляксеева, гісторыкаў С. Шміта, У. Кучкіна, І. Касцюшкі, доктара тэхнічных навук, спецы-яліста па беларуска-літоўскай генеалогіі, прафесара А. Нарбута, філолага Ю. Лабын-цава.

У расійскім кантэксце нашага ўсуайчынніка трэба, нарэш-це, згадаць адну сапраўды лёс-насную падзею ў яго жыцці — сустрэчу ўлетку 1935-га ў Быха-ве, на радзіме студэнцкага сябра Сяргея Шутава, з мала-дой ленинградкай Наталляй Ша-марынай (1907—1985), наву-коўцам-фізіёлагам, адданай да скону абранніцы рыцара Бе-ларусі і беларушчыны. Яе жа-ноцкая ахвярнасць, празорлі-васць былі незаменнымі, часам проста ратавальнымі на цяжкім, пакутным шляху мужа. У многім дзякуючы жонцы, яе сяброўцы Май Міхельсон, а праз іх — хаданіцтву акадэміка Л. Арбелі, віцэ-прэзідэнта АН СССР, М. Улашчыка, безна-дзейна хворага, вычарпанага фі-зічна, асуджанага на скананне вязня, у канцы 1942 года раптам дачасна вызваляюць з-за кло-чага дроту; годам пазней ён, з большага акрыялы, з рэкамен-дацыяй таго ж Арбелі падаецца ў Маскву для паступлення ў а-спірантуру Інстытута гісторыі. Так распачаўся запознены шлях у навуку М. Улашчыка, пазней, у 1950-м, зноў, чацвёрты раз, гвалтоўна абарваны амаль на цэлую пяцігодку гулагаўскім канвоем.

Такім чынам, расійскі раз-дзел у драматычным жыц-цярысе "свободолюбивога бе-лоруса" ў многім павучальны, сімвалічны. Прынамсі, з агуль-нага бачання ўзаемаадносін і асобных людзей, і народаў-сус-седзяў. Калі ўзаемаадносінны, вольныя ад вялікадзяржаўнай пыхі, ад усялякіх шавіністычных памкненняў, могуць быць са-праўды шчырымі, братэрскімі, здатнымі справой гарманізаваць і роднасць, і адрознасць, і раў-напраўе, і непадробную пры-язнь бакоў.

Істотная і наступная акаліч-насць. Выйсце, узнанне Улаш-чыка ў міжнародным навуко-вым свеце адбывалася з расій-скага інфармацыйнага поля. Ад-сюль яго наватарскія працы пра Беларусь разыходзіліся па са-мых буйных кнігасховішчах, дас-ледчых асяродках тагачасных савецкіх рэспублік, а таксама Цэнтральна-Усходняй і Заходняй Еўропы, Паўночнай Амерыкі, выклікаючы немалы розгалас. Прыкладам, толькі "Нарысы па археалогіі і крыніцзнаўству..." (1973) спарадзілі каля двух дзе-сяткаў рэцэнзій у рускім, бе-ларускім, украінскім, літоўскім, польскім, чэшскім, англійскім, амерыканскім (ЗША) друку. Гэ-тая на свой лад энцыклапедыч-ная беларусазнаўчая праца ў значнай ступені спрычынілася і спрычыняецца да ўзнаўлення несажонага, аб'ектыўнага аб-лічча беларускай краіны, пры-цярашанага праз доўгія стагод-дзі пылам тэндэнцыйных, а здаралася, проста фальсіфікуе-

БЕЛАСТОЦКІЯ НАТАТКІ

СУПРАСЛЬСКАЯ СВЯТЫНЯ

Мілагучны звон з'явіўся як быццам ніадкуль. Ён мац-неў па меры таго, як набліжа-ліся да Супрасля. Нарэшце дарога ўзбегла на прыгорак і вачам адкрылася панарама Благавешчанскага супрасль-скага кляштара — адной з га-лоўных праваслаўных святынь на Беластоцчыне.

Міжволі заправоліўшы бег машыны, мы любаваліся пры-цярашанымі апошнім, відаць, снегам будынкамі кляштара. А званы настойліва запрашалі ма-нахаў і жыхароў наваколя да ютрані. Разам з мам спад-арожнікам, вядомым у Белас-току фотамайстрам Марэкам Далецкім, прайшлі праз браму званыцы да царквы Святога Яна Тэолага. Я слухаў пропаведзь ігумена Габрыэля і ў думках

спрабаваў уявіць той час, калі ўсё пачыналася.

А пачыналася гісторыя кляш-тара ў 1498 годзе, калі ваявода наваградскі Аляксандр Хадке-віч і архібіскуп смаленскі Іозаф Солтан заклалі першы камень у падмурак будучага кляштара. Больш чым за пяцьсот год свай-го існавання старажытныя муры пабачылі ўсяго — і добрага, і трагічнага. Супрасль-скаму кляштару лёсам было наканавана стаць другой па значнасці праваслаўнай святы-няй у Вялікім княстве Літоўскім пасля Кіева-Пячэрскай лаўры. Яго гісторыя звязана з імёнамі вядомых дзеячаў і іерархаў праваслаўя. Пра лёс кляштара дбалі Патрыярх Канстанціно-пальскі Іаахім і кароль Зігімунт Стары. Сюды прыязджалі кароль Зігімунт Аўгуст і Патрыярх Сербіі і Балгарыі Габрыэль. Сцены галоўнай царквы кляштара — Прадвя-шчэньна Багародзіцы — упрыго-жаны фрэскамі, якія выканаў сербскі манах Нектарыў. А з 1687 года тут дзейнічае друкарня, якую прывезлі ў кляштар з Вільні.

Перажыў кляштар і далёка не лепшыя часы. Гэта было падпарадкаванне уніі, якое цягнулася да 1839 года. Праз кляштар пракаціліся розныя войны. Яго памяшканні вы-карыстоўваліся пад вайсковы шпіталь. А ў 1919 годзе і царквы, і кляштар увогуле закрылі і ў хуткім часе стварылі тут сельскагаспа-дарчую школу. (Адразу зга-далася гісторыя кляштара ў Жыровіцах, дзе доўгі час мес-ціўся сельскагаспадарчы тэх-нікум). Дарэчы, гэта было не самае кепскае выкарыс-танне кляштара, бо ў 1939 год-дзе Чырвоная Армія зрабіла тут стайню. Фашысты ў 1944 годзе зрабілі спробу зні-шчыць царкву Прадвяшчэння Багародзіцы. Старажытныя

муры вытрымалі выбух, але моцна пацярпелі фрэскі.

Толькі ў 1984 годзе пачалося адраджэнне кляштара. Праў-да, прыйшлося сутыкнуцца з прэтэнзіямі каталіцкага касцёла на права ўладання. Судовыя разборкі ішлі аж да 1996 года, калі было прынята канчатковае рашэнне аб праве праваслаўя на кляштар. Паступова ён аб-наўляецца. У хуткім часе знік-нуць рыштаванні з царквы Прадвяшчэння Багародзіцы і кляштар паўстане ва ўсёй сваёй красе. Не толькі як найбуйней-шы з шасці праваслаўных кляш-тароў Польшчы, але і як сімвал адраджэння праваслаўя на гэ-тых землях.

Яўген КАЗЮЛЯ.

Мінск — Супрасль — Мінск.

НА ЗДЫМКАХ: кляштар у Супраслі; званы клічуць на ютрань; набажэнства ў царкве Святога Яна Тэолага.

Фота аўтара.

У МАСКВЕ

БЕЛАРУСКАГА ЗАМЕЖЖА

мых інтэрпрэтацый з боку сумежных, найчасцей расійскіх і польскіх гісторыкаў і палітыкаў.

Наогул, працы Улашчыка адкрывалі свету і саму Беларусь, і яе гістарычную панараму, багатую спадчыну, традыцыі развітой духоўнай і палітычнай культуры, вопыт яе адносін з іншымі краінамі і народамі, многавяковага змагання за сваю незалежнасць, а нярэдка — за нацыянальнае самавыжыванне як такое. Наш гістарыёграф — майстар крыніцазнаўчага аналізу разам з іншымі прафанаўча давеў як надуманыя, матываваныя палітыкай міфы аб місійнай ролі царскай Расіі на беларускіх землях, аглядаючы ісцінную, не раз трагічную цану, якую мусілі плаціць беларусы за прымусовае апыкнутства з боку.

Глыбокі знаўца свае справы, чалавек-легенда, Улашчык быў фігурай надзвычай прыцягальнай для многіх даследчыкаў, рупліўцаў беларускай думкі, асабліва для нацыянальна свядомай моладзі, якая ў глухія часы застою, асімілятарскага шалю ў БССР мужа перахоўвала адрэджанскі сцяг, каб разгарнуць, высока ўзняць яго ў новым вызвольным паходзе. Да Улашчыкавае ідэальнае Беларусь былі працягнуты нябачны жывыя ніці ад многіх калегнавукоўцаў, пісьменнікаў, мастакоў з розных куткоў планеты.

Дажам — ад Янкі Запрудніка з Гью-Йорка, Аляксандры Бергман, Юркі Туронка з Варшавы, Людвікі Сівіцкай (Зоські Верас), з Вільні, Сяргея Шутава, Валянціна Грыцкевіча з Ленінграда, Юзика Бараноўскага з Казахстана, Льва Барага з Уфы, Янкі Бялькевіча з Мелітопаля. Хінуліся да яго мудрае і чулае істоты маскоўскія беларусы ўключна з імёнамі, таксама значымі на культурнай ніве Бацькаўшчыны, — Канстанцін Буйло, Міхайлы Грамыкі, Валянціны Шчадрыной. Нямала запамінальных сустрэч з Улашчыкам, Улашчыкавай Беларуска пашасціла перажыць і аўтару гэтых радкоў, а пазней пераклацаць чытачам настрой і змест тых нязмушаных, даверлівых роздумаў магутнага віцкаўца пра нашое роднае, трывучае, неўміручае.

Калі ж казаць пра ўласна беларускі абшар, паштовая карэспандэнцыя склапа некалькі дзесяткаў аб'ёмістых папак Улашчыкавай эпістэлярый, перададзенай яго сынам Аляксандрам разам з усім бацькавым архівам на захаванне ў Цэнтральную бібліятэку Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. Нам ужо даводзілася закранаць, з большага, эпістэлярную частку творчай спадчыны Мікалая Мікалаевіча. Прыкметную і бяспэчную нястрыманым, гарачым пульсаваннем на яе старонках шматмерна, невычэрпнае беларускае думкі, беларускае духоўнасці, разамкнутай як найшырэй у міжнароднай гісторыка-культурнай прасторы. Гэтым жа разам хацелася б падкрэсліць выключную чупасць, здзіўляючую абавязковасць вучонага ў абыходжанні са сваімі карэспандэнтамі. Практычна ніводзін сігнал з Бацькаўшчыны не пакідаў ён без належнага водгукі.

Вось, прыкладам, спавядальны, ледзь не "аварыйны" свайм псіхалагічным напружаннем ліст М. Ткачова, выкладчыка-гісторыка Гродзенскага ўніверсітэта (былога педінстытута) ад 25 мая

1979 года: "Мне няма больш дакаго звярнуцца, акрамя Вас, за парадаю адносна таго, якія тэмы найбольш важныя для распрацоўкі нашай гісторыі, чым грунтоўна заняць студэнтаў, гадууючы з іх думаючых людзей. Тую паклю, якой тут ім забіваюць галовы (а сярод іх ёсць талковыя), не ўспрымаю" (А. К.).

Рэакцыя з Масквы — неадкладная. Але замест дэталізаваных пытанняў (назвы канкрэтных тэм) вядомы крыніцазнаўца-фундаменталіст, ён жа дасведчаны педагог-практык, робіць акцэнт на выйсьцевым і, мабыць, галоўным пункце навучання будучых спецыялістаў-гісторыкаў, на фарміраванні ў іх зацікаўлення першакрыніцамі, што, у сваю чаргу, патрабуе належнае моўнае падрыхтоўкі: "Пра студэнтаў, якім абы скончыць, гаварыць не будзем, а пра тых, з якіх нешта будзе, трэба клапаціцца [...]". Дбайны студэнт з першага ці другога курса бяруць тэмы, якія пазней робяцца курсавымі, а яшчэ пазней дыпломнымі, а пасля дысертацыямі. Добра, каб і ў Вас пайшло так. Якія варта даваць тэмы? Тут шмат што ўпарадкаваць у польскую мову. Абавязкова трэба прымушаць перспектывіўных студэнтаў вучыць польскую мову, бо без гэтага надта шмат крыніц нельга ім рэкамендаваць. Дарэчы, трэба ўвесь час тлумачыць, што вывучыць мову проста. Колькі ўжо чуў ды і на сабе выпрабаваў, што трэба пачынаць чытаць Сянкевіча, яго трылогію ў арыгінале, іншае прыкладзеца. Трэба рэкамендаваць: нямецкую, бо ў свой час у Каралюцы (Кёнігсбергу) выйшла шмат каштоўных прац, якія нам трэба ведаць".

Ні адзін з даследчыкаў, асабліва з ліку апанаваных новымі ідэямі, не раз "канфліктнымі" з традыцыйнымі трактоўкамі, імкнуўся ў сваіх пошуках заручыцца досведам, думкай Улашчыка. Так было і з наватарскай версіяй старажытнае Літвы Міколы Ермаловіча, якая прабілася на Божы свет з невялікім перашкодам і толькі праз трыццаць гадоў была абнародавана спецыяльнай брашурай. А між тым яшчэ ў студзені 1969 года нястомны руплівец з Маладзечна паслаў вядомаму земляку ў Маскву свой рукапіс "Па слядах аднаго міфа" з просьбай выказаць адпаведнае меркаванне. Адначасова гэты ж зварот падтрымлівае і акадэмік Пятро Глебка, зацікаўлены думкай Улашчыка — наколькі доказы Ермаловічавы высновы і, адпаведна, "ці мэтазгодна іх ставіць на шырокае абмеркаванне" (А. К.). Улашчык увогуле падтрымаў неардынарнае памкненне малодшага калегі, хаця і не ўтаіў пэўнага сумніву наконт яго погляду на месцазнаходжанне летапіснае Літвы (Верхняе Беларускае Панямонне, XI—XIII стагоддзі). Адных звестак са старажытна-нарусскіх, якімі пераважна абгрунтоўваў аўтар свае довады, было, на думку Улашчыка, замала. Паўставала патрэба дзеля пераканаўчае доказнасці глыбей скарыстаць даныя археалагічнае навукі, не выключаючы спецыяльных археалагічных раскопак на месцы пошукавае "Літвы", а таксама — у вывучэнні адпаведных лацінамоўных, старанямецкіх, старалітоўскіх крыніц.

ЗАХАВАЙ ТРАДЫЦЫЮ

— Калі ў канцы 70-х гадоў я пераехала на сталае жыхарства ў Мінск і пазнаёмілася з беларускімі творчымі калектывамі, мяне вельмі здзівіла, што ў іх рэпертуары на 80 працэнтаў — песні на рускай мове. Прышла думка: "А калі паспрабаваць стварыць народны ансамбль беларускай песні?" — успамінае Галіна Сарока, дацэнт кафедры беларускай песеннай творчасці Мінскага ўніверсітэта культуры, выпускніца Маскоўскага ўніверсітэта культуры.

Галіна — чалавек вельмі актыўны. Тут жа пачала шукаць музычнага кіраўніка. І неўзабаве знайшла. Іосіф Несцярковіч, высокапрафесійны музыкант, на той час працаваў у "Харошках". Выспухаўшы ідэю сімптычнай дзяўчыны, пагадзіўся працаваць разам. А неўзабаве Галіна стала яго жонкай.

— Многія нас адгаворвалі, — працягвае яна. — У рэпертуары толькі беларускае песня? Вы ж хутка вычарпаецеся. Але мы вырашылі паспрабаваць. Пачыналі з малога. У калектыве — 10 чалавек, а з інструментаў — адзін баян.

...Прайшло 16 гадоў. Сёння "Церніца" — вядомы народны ансамбль, які беражліва захоўвае багатае песенна-танцавальнае мастацтва. Мастацкі кіраўнік яго — Галіна Сарока, музычны — Іосіф Несцярковіч. "Церніца" — лаўрэат многіх рэспубліканскіх фестываляў народнай творчасці, яе запрашаюць на міжнародныя фальклорныя фестывалі. Мастацтва ансамбля апаздзіравалі гледачы Масквы, Карэліі, Калінінграда, Эстоніі, Польшчы, Германіі, Італіі, Іспаніі, Францыі, Галандыі, Егіпта.

З Галінай і Іосіфам пазнаёмілася ў Эстоніі, калі "Церніца" выступала перад мясцовымі беларусамі ў Нарве, Іхві і Таліне.

У выкананні калектыву гучалі задушэўныя беларускія песні "Ой, вецер вее", "Ой ты, сонейка яснае", полькі, кадрылі, прыпеўкі. Ёсць у праграме вакальна-харэаграфічныя малюнкы і кампазіцыі — "Палескія гульні", створаныя на музычным ма-

тэрыяле Гомельскай вобласці, "Вяселле Цярэшкі" — Віцебскай, "Вясковыя вячоркі" — Мінскай, якія надаюць выступленню "Церніцы" асобы капэрыт і непаўторнасць. Самадзейныя артысты "Церніцы" не толькі добрыя акцёры, яны іграюць на розных народных музычных інструментах: ліры, дудзе, цымбалах, жалейцы, скрыпцы, баяне, ударных. Дарэчы, усе гэтыя інструменты — уласнасць калектыву.

"Такога цудоўнага калектыву мы яшчэ не бачылі, — з захапленнем гаварылі гледачы, выходзячы з залы Рускага культурнага цэнтра ў Таліне, — а касцюмы проста цудоўныя".

— Вядома ж, што людзі ў гарадах і вёсках раней апраналіся па-рознаму. Вось мы і вырашылі пашыць два камплекты касцюмаў — адзін "вясковы" з палескім арнамантам (вышыўка кветкамі), другі — гарадскі. Эскіз яго, а дакладней, дэталі, знайшлі толькі ў архіве Санкт-Пецярбурга, — тлумачыць Галіна. — Так выглядалі жыхары горада ў XVII стагоддзі.

А калі ў Галіны пытаюцца, як папаўняецца іх рэпертуар, яна ў адказ смяецца: "Песні самі ідуць да нас. І сапраўды. Студэнты ўніверсітэта абавязкова прыносяць новыя песні пасля ка-

нікулаў, фальклорных экспедыцый па вёсках. Вельмі многа знайшлі матэрыялу ў мясцовых бабуль падчас традыцыйных акцый "Чарнобыльскі шлях. Дарога жыцця". Выступаючы перад жыхарамі Гомельскай, Магілёўскай, Брэсцкай абласцей, наведвалі дзіцячыя дамы, інтэрнаты, прывозілі дзецям падарункі.

...Два гады назад у кіраўнікоў ансамбля з'явілася новая ідэя — стварыць падрыхтоўчы клас для ансамбля. Неўзабаве дзіцячы фальклорны ансамбль "Цернічка", удзельнікі якога 7—15-гадовыя дзеці, выступае з дабрачыннымі канцэртамі ў школах-інтэрнатах, кожны месяц выязджае парадаваць песняй дзетак, якія пасля анкалагічных захворванняў праходзяць рэабілітацыю пад Мінскам. У мінулым годзе "Цернічка" стала лаўрэатам гарадскога фестывалю "Сусзор'е". Але самым ганаровым маленькія артысты лічаць Калядную ёлку ў Свята-Духавым кафедральным саборы, дзе яны атрымалі бласлаўленне Мітрапаліта Мінскага і Слуцкага Філарэта, Патрыяршага Экзарха ўсяе Беларусі. Па яго просьбе яны выканалі Калядны кант. А зараз пры "Церніцы" пачынае працаваць дзіцячы садзік для 3—5-гадовых.

Сустрэка з Галінай мне заўсёды вельмі прыемна. Гэта маленькая жанчына са сціплай усмешкай на твары — майстар, таленавіты чалавек, жыццё якой прысвечана Беларусі. Аб будучых паездках яна не любіць гаварыць. Запытанняў многа. Але ж, каб выехаць за межы Беларусі, патрэбны вялікія сродкі. А студэнты — народ небагаты. Адзінае, што магу сказаць дакладна: у самы бліжэйшы час "Церніца" будзе выступаць перад беларусамі Адэсы і Яраслаўля. Думаю, паслухаць іх прыйдуць не толькі беларусы...

Ніна ПЕТУХОВА.

НА ЗДЫМКАХ: выступае "Церніца"; у час сустрэчы з Мітрапалітам Філарэтам.

Пісьменнік Георгій Марчук, вядомы найперш сваімі раманамі «Крык на хутары», «Кветкі правінцыі», «Сава Дым і яго палюбоўніцы», працуе і ў іншых прызічных жанрах — аповесць, аповяданне, навела, казка... Часопісы публікуюць яго філасофскія разважанні на адвечныя тэмы быцця. Драматыргія — асобная, не менш адметная старонка ў творчасці Г. Марчука. Яго драмы і камедыі ставяцца на сцэнах тэатраў на працягу дваццаці пяці год.

Георгій Васільевіч — лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь. Яго творы перакладзены на рускую, польскую, украінскую, казахскую ды фінскую мовы.

Новая кніга пісьменніка — «Голас і слова». Яе найгалоўнейшая адметнасць

зключаецца ў тым, што ў новым выданні аўтар звяртаецца да жанру не проста рэдкага, але і ўвогуле пакуль яшчэ не асвоенага беларускай літаратурай.

Гэты жанр — афарызм. Звычайна ён узнікае ў нейкім канкрэтным кантэксте літаратурнага твора. І толькі пасля, вытрымаўшы праверку часам, набывае адносна альбо поўную незалежнасць.

Марчук пайшоў па іншым шляху. Яго афарызмы, так бы мовіць, чыстыя, не звязаныя ні з якім літаратурным — хіба толькі з жыццёвым — кантэкстам.

Сённяшняя падборка «мікратвораў» пісьменніка — усяго толькі невялікая вытрымка з кнігі «Голас і слова», свайго роду візітная картка выдання.

Анатоль КРЭЙДЗІЧ.

і непрыкметна, часцяком нечакана, але заўсёды заслужана за турботы шчырыя і справы духоўныя.

♦ Вольт пакаленняў нікому не вучыць, словы сведак — бяссільныя. Кожны мае прайсці свой шлях цаной страт і набыткаў.

♦ Усё, што бачыць вока, — матэрыяльнае. Можна крануць рукой. Але вось феномен. Ясна і выразна бачу, а памацаць рукамі не магу. Гэта цень.

♦ Для старога пісьменніка маладыя пішуць не так і не пра тое.

♦ У жыццё прыходзім выпадкова, сыходзім заканамерна.

♦ Той, хто думае пра годны канец жыцця, жыве сумленна.

♦ Найлепшы сведка Праўды — Мана.

♦ Кесары, мытары, фараоны, цэзары, прынцы, князі, цары, баяры, паны, стацкія саветнікі, сакратары абкомаў — усё сышло, не сыходзяць адно багатыя і бедныя.

♦ Вялікая колькасць людзей памрэ і ніколі не пакаштуе французскага шампанскага і ананасаў. Але не меншая колькасць людзей памрэ і ніколі не пакаштуе беларускай самагонкі з салам.

♦ У выхвалякі ўсе сны каларовыя.

♦ Старасць не радасць, аднак усім хочацца дажыць.

♦ Шчасце складаецца не з таго, чаго ў нас няма, а з таго, што мы ёсць.

СУЧАСНЫЯ АФАРЫЗМЫ Георгія МАРЧУКА

«ГОЛАС І СЛОВА»

♦ Не судзі чалавека, калі не жывеш адным з ім жыццём.

♦ Калі сур'езна да ўсяго ставіцца, звар'ядеш ад мноства невытлумачаных з'яў.

♦ Пытаеш, як праславіцца? Дапамагай асвеце народа, умацоўвай яго нацыянальную самасвядомасць, вучы любіць і шанаваць сваё, і ён адкрые цябе для сябе і праславіць.

♦ Мне яшчэ не трапляліся бацькі, якія б пажадалі сваёй долі дзецям.

♦ Геній адрозніваецца ад простага смяротнага тым, што ў яго няма геніяльных запатрабаванняў і прэтэнзій.

♦ Часцяком твары палітыкаў,

якіх адхілілі ад улады, нагадваюць незавостраны аловак ці сапсаваную запальнічку.

♦ У веры ідзі няма. У яе ёсць адны правілы паводзін — для душы і цела.

♦ Атэіст — не той, хто не верыць у Бога, а той, хто намагаецца паставіць сябе на яго месца.

♦ Кажуць, шлях да пазнання доўгі і цяжкі. Па-мойму, ён бласконцы. Ніхто не паспявае за жыццём пазнаць самога сябе да канца.

♦ Розніца паміж добром і злом. Дабро мы можам аца-

ніць самі, а зло часцей за ўсё ацэньваюць на нашым горкім вопыце іншыя.

♦ Небяспечна жыць у краіне, дзе рэйтынг кандыдата ў прэзідэнты зніжаецца ў сувязі з павелічэннем цаны на гарэлку.

♦ Пакуль існуюць грошы, ніколі не стаўся да іх з пагардай.

♦ Пытаеш: ці заўсёды галеча непазбежная? Да таго часу, пакуль багацце абавязковае.

♦ Пытаеш, якая розніца па-

між хітрым і разумным? Хітры — на адзін раз, разумны — на заўсёды.

♦ Цэмент і моцны, і выклікае давер, але без слабoga і мяккага пяску не абыходзіцца.

♦ Калі адчай трапляе ў душу і ахоплівае яе, глыбей усведамляеш недасканаласць чалавечай натуры.

♦ Калі шчасця трэба дабівацца — гэта ўжо не шчасце. Шчасце прыходзіць натуральна

ДЗІЦЯЧАЯ ЧЫТАНКА

*Жылы дрэў напоўніліся
сокам,
Ручаі імкнуцца да ракі.
Неба стала чыстым
і высокім,
І пяццю вясёлым ішпакі.*

Пімен Панчанка.

3 дня ў дзень сонца грэе цяплей. Пад яго ласкавымі ўсюдыіснымі промнямі пачынае раставаць снег. Спачатку толькі з паўднёвага боку крутых схіпаў, па берагах рэк, ля гаспадарчых пабудов. Ноччу яшчэ падмарожвае: зіма не асабліва хоча здавацца, без бою саступаць свае пазіцыі. Растала вада, што сцякае са стрэх, ненадоўга застывае ў доўгія гірлянды ледзякоў. А толькі прыгрэе ранішняе сонца, як яны на вачах змяняюцца ў памеры, «плачуць» частымі буйнымі слязамі — пачынаецца капеж.

Але дні матухны-зімы ўжо на зыходзе. З'яўляюцца пер-

шыя «залысіны» на палях, на ўзлесках, ахопліваючы халоднае яшчэ паветра клубамі завіспай пары, і растуць яны, распаўзаюцца ўшыркі, злучаюцца адна з адною, вызваляючы зямлю ад заляжалага снегу.

Прыкметна скараціліся ночы, а светлы час сутак падоўжыўся. Сонейка глядзіць больш ласкава і прыветліва. Нават паветра робіцца свежым і празрыстым, нападняецца вясновым водарам, які нясуць з сабой клейкія пупышкі, што набухаюць на дрэвах і кустах.

Птушкі ці не першымі абвясчаюць наваколлю пра надыход вясны. І раней за ўсіх — гракі. Яны вяртаюцца з далёкіх краін і заклапочана ходзяць па гразкіх дарогах, чорныя і важныя, нібы гэта іх заслуга ў тым, што надышло ў прыродзе цяпло, нібы гэта яны самі прынеслі вясну ў наш край.

Абуджаецца і зімовы лес. Снег пад дрэвамі растае і асядае, на ўзлесках і высечках узнікаюць невялікія праталіны, на якіх вось-вось пойдучы ў рост першыя веснавыя кветкі. Пачынаецца рух соку ў клёна, а крышачку пазней — у бярозы. А вярба ў сваё першае веснавое ўбранне ўжо апанулася — скінула з пупышак сціплыя шэра-карычневых лускавінкі і агаліла свае залацістыя пушыстыя каташкі. Гледзячы на яе, пачынаюць распуская завушнічкі алешыны і бярозы, зелянеюць суквецці клёну.

З далёкага прагалка веснавога лесу чуецца загадкавае бульканне. Гэта пачынаюць такаваць глушцы. Са з'яўленнем першых праталін злятаюцца яны да такавішчаў. На світанку лясныя птахі заводзяць на вершалінах старых ялін, якія прагінаюцца пад іх вагой, гучныя перабоі.

Па-ранейшаму цяжка ў ле-

се капытным. Снег, які растае, застывае за ноч у суцэльны шарпак, але ён поміцца пад капытамі, не вытрымліваючы цяжару жывёлін, а вострыя краі балюча раняць ногі — перамяшчэнне робіцца практычна немажлівым. А ворагі тут як тут: і ваўкі, і рысы падліпноўваюць.

Працягваюць вяртацца з цёплых краёў птушкі. У небе чуоцца першыя трэлі жаваранкаў. Зашчоўкаў каля знаёмага абжытага дома шпак. Веселей шчабечуць вераб'і ды аўсянкі.

З раніцы да вечара снуе ў вершалінах дрэў вавёрка. Канчаюцца запасы ў яе кладкоўках. А цяпер ёй вельмі патрэбны корм: з'явілася патомства, 6—7 драбнюткіх малых пішчаць у дупле, паграбуючы ежы.

Ім яшчэ няблага. У дупле цёпла і ўтульна. А вось зайчанням не пазайдросціш. Ноччу яшчэ холадна, зрэдку цярушыць снег, а маці паспяшалася нарадзіць шэрыя камячкі на свет. У іх нават назва з-за гэтага асабліва ёсць — шарпавічкі. Але і яны не гаруюць. Насмокуцца цёпленняга малачка — і сядзяць ціхенька. А неўзабаве травінкі зялёныя вытыркнуць, тады і наогул раздолле.

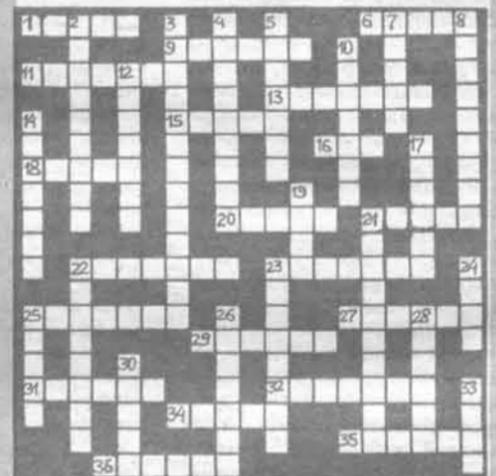
Павылазілі з зімовых сховішчаў і грэюцца на сонцы павукі і мухі. Паўляюцца першыя матылькі. А працавітыя пчолы ўжо ў рабоце — уюцца над шаўкавістымі вербамі, збіраючы першую ў гэтым годзе ношчу. І, нібы гледзячы на іх, актыўней ажывае прырода: і расліны, і насякомыя. Усё жывое радуецца цяплу і вітае надыход вясны.

Вячаслаў СТОМА.
Фота БенТА.

КРЫЖАВАНКА

ПЕРАКЛАДЗІЦЕ НА БЕЛАРУСКУЮ МОВУ

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ. 1. Жизнь. 6. Мысль. 9. Подберёзовик. 11. Март. 13. Лютик. 15. Остаток. 16. Печка. 18. Гости. 20. Каблук. 21. Итог. 22. Колыбель. 23. Молния. 25. Август. 27. Уважение. 29. Щеколда. 31. Воротник. 32. Словарь. 34. Конец. 35. Верующий. 36. Боров.

ПА ВЕРТЫКАЛІ. 2. Интерес. 3. Направленность. 4. Серёжка. 5. Ситец. 7. Участие. 8. Палисадник. 10. Алмаз. 12. Георгин. 14. Молва. 17. Гроздь. 19. Вес. 21. Поздравление. 22. Чибис. 23. Имущество. 24. Вкус. 25. Супруга. 26. Собственник. 28. Опекун. 30. Ад. 33. Крышка.

Склала
Любоў ІОНАВА.

САКАВІК - ЧАС АБУДЖЭННЯ

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталля САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Дзяржаўны камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь; Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі; Беларускае таварыства па сувязях з сучаснымі членамі за рубяжом «Радзіма».

РЭДАКЦЫЯ:

Намеснік галоўнага рэдактара
Галіна УЛІЦЕНАК.
Адказны сакратар
Ташыяна КУВАРЫНА.
Рэдактар аддзела —
член рэдакцыі
Яўген ЛЕЦКА.

Рэдактар аддзела
Алена СПАСЮК.
Аглядальнік
Віктар МАЦЮШЭНКА.
Спецыяльныя карэспандэнты
Яўген КАЗЮЛЯ,
Алесь МЯСНІКОЎ.

Нэлі ПРЫВАЛАВА.
Рэдактар-перакладчык
Святлана КАРПУЧОК.
Стальрэдактар
Ірына КАЗЛОВА.
Тэхнічны рэдактар
Данута РАКАВЕЦ.

Наш адрас: 220005, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 213-31-97 (тэл.-факс), 213-32-80, 284-76-56, 213-37-82.
Адрас у INTERNET: <http://www.voiceland.unibel.by>. E-mail: voiceland@tut.by

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 81.
Падпісны індэкс у Беларусі 63854.
Тыраж 1 897 экз.
Зак. 763.
Падпісана да друку 26.3.2001 г. у 12.00.

Газета набрана, звярстана і аддрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку» (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).